Posamezni izvod 40 grošev, mesečna naročnina 2 šilinga

V. b. b.

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Za dan spomina na mrtve počastimo z okrasitvijo grobov naše padle partizanske borce in ostale žrtve fašizma!

To naj bo hkrati izraz naše hvaležnosti.

LETNIK VII. CELOVEC, ČETRTEK, 30. OKTOBER 1952 ŠTEV. 76 (536)

Körner graja ÖVP-jevske špekulante

Minulo soboto je zvezni prezident dr. Theodor Körner otvarjal novo stavbo mestnega magistrata v Beljaku, ter ob tej priložnosti imel govor, v katerem je podal pomembno politično izjavo v zvezi z odstopom vlade. Med drugim je dejal:

„Tu ter povsod in vedno mora biti zvezda vodnica vsem odgovornim misel na splošno dobrobit države... Odločitev, ki mi pripada po ustavi in ki sem si jo zaenkrat pridržal, bo odvisna od tega, v kolikor bo v prihodnjih dneh izpolnjen ta osnovni pogoj političnega dogajanja.

Že danes pa bi želel nasloviti iskren poziv vsem politično delavnim in politično mislečim, da se ne dajo vznemiriti po nesmiselnih, v ničemer utemeljenih govoricah o dozdevni nevarnosti, ki baje preti valuti in gospodarstvu, kar lahko služi samo egoističnim interesom posameznikov. V demokraciji vladna kriza še zdaleka ni državna kriza in nesoglasje, pri katerem gre zgolj za nekaj odstotkov državnega proračuna, mora biti premostljivo, če obe strani skušata svoje argumente mirno in stvarno spraviti v sklad... Premostili smo že večje težave in uverjen sem, da se bo tudi za trenutne probleme lahko našla rešitev..."

Čeprav je zvezni prezident v svojem govoru pozival na enotnost koalicijskih strank in hotel napraviti vtis posrednika, zgleda, da je puščico vendarle nameril proti tistim krogom špekulantov v ÖVP, ki trmasto skušajo ustrahovati ljudstvo z raznimi napovedmi, češ, da se bo avstrijsko gospodarstvo zmajalo in da bo nastopila inflacija, če bodo v proračunu „previsoke" postavke za ugotovitev nujnim socialnim potrebam.

Nespremenjena „nova" vlada Figl-Schärf

Po ostavki „stare" Figl—Schärf-ove vlade v sredo minulega tedna so se predstavniki obeh koalicijskih strank naprej pogajali, kako bi rešili nastalo prvo vladno krizo od obstoja druge avstrijske republike. Pri teh pogajanjih jim je posredno šel na roke zvezni prezident, ki ni hotel sprejeti vladne ostavke, dokler se ne najde neka znosna rešitev v zvezi z državnim proračunom za leto 1953, ki je bil povod odstopa vlade.

Po izjavi, ki jo je dal ing. Figl, se na pogajanjih koalicijska partnerja nista mogla zediniti o načelnih vprašanjih državnega proračuna in je zato prišlo do skupnega sklepa, da naj do novih volitev velja še državni proračun, kakršen je obstojal v drugem polletju 1952. Tako je spet enkrat poceni kompromis rešil avstrijsko vladno koalicijo.

Sklep, s katerim so bila zaključena pogajanja med SPÖ in ÖVP v torek predpoldne, pomeni, da ni prodrl s svojim osnutkom državnega proračuna niti ÖVP-jevski finančni minister dr. Kamitz, ki je trdil, da hoče „ohraniti trdnost šilinga", niti niso uspeli socialisti, da bi za vse leto 1953 ubranili prikrajšanje državnih prispevkov k socialnim potrebam, k graditvenim načrtom občinskih stanovanj, železniških objektov itd. Vsekakor pa vsaj zaenkrat ostanejo vse te državne doklade v isti višini, kot so bile v drugem polletju 1952 veljavne do konca maja prihodnjega leta, ker bo do takrat trajal provizorij državnega proračuna. V toliko so brez dvoma uspeli socialisti, ki pa že sedaj pozivajo volivce, da bodo na prihodnjih volitvah morali sami odločiti, ali bo ta uspeh trajen ali ne. Globlji vzrok, da je prišlo do tega sporazuma, pa je najbrž le v tem, da se tako ÖVP, kot SPÖ bojita odločitev, ki bi lahko kvarno vplivale na njuno predvolilno borbo.

V torek opoldne sta se podala ing. Figl in dr. Schärf k zveznemu prezidentu, da ga obvestita o sporazumu. Zvezni prezident je nato končno vzel na znanje ostavko vlade, kar je seveda samo formalnega pomena, in takoj poveril Figla, naj sestavi novo vlado. Le-ta pa je zveznemu prezidentu predlagal kar na licu mesta (kar dokazuje, da je tudi to bilo že dogovorjeno med ÖVP in SPÖ), naj imenuje „novo" vlado v nespremenjenem starem sestavu. Dr. Körner je predlog sprejel in kmalu nato mu je „nova" stara vlada že zaprisegla. S tem je dejansko doseženo samo to, da do novih volitev ne bo zastoja v urejenem izvrševanju vladnih poslov.

VOLILNI TERMIN PRELOŽEN NA 22. FEBRUAR

Na osnovi koalicijskega sporazuma je včeraj razpravljal parlamentarni pododbor, ki se je bavil s predlogi o predčasni razpustitvi parlamenta, tudi o novem terminu za prihodnje volitve in sklenil, da ga preložijo na 22. februar 1953. Danes pa je spet parlamentarna seja, na kateri bodo v prvi točki dnevnega reda sklepali o razpustitvi parlamenta in o vladni izjavi, ki jo je podal „novi" zvezni kancler Figl. V tej izjavi je bil iznešen tudi predlog za preložitev volitev na čim prejšnji termin.

Torej ima vsa stvar videz, da se je uresničila naša domneva, da je ves namen vladne krize obstojal predvsem v želji, naj bi bile prihodnje volitve še prej kot prvotno sklenjeno.

Še enkrat: „pravica staršev" v Italiji

Italijanske šolske oblasti so prepovedale šestim otrokom iz Slovenske Benečije obiskovati slovensko šolo v Gorici in prisilile njih starše, da jih bodo morali poslati v italijansko šolo. Italijanske šolske oblasti se izgovarjajo, da otroci ne znajo dovolj slovensko, da bi obiskovali slovenske šole, čeprav je znano, da otroci iz Slovenske Benečije ne znajo navadno niti besedice italijanščine, ker doma govorijo lepo slovensko narečje.

Italijani že več kot 80 let odrekajo otrokom beneških Slovencev pravico do šol v materinščini in morajo tako vsi ti otroci obiskovati italijanske šole in se tam s tem podvreči nasilnemu potujčevanju.

Jugoslavija v Gospodarsko-socialnem svetu Organizacije Združenih narodov

Na zadnji plenarni seji Generalne skupščine OZN so izvedli volitve novih nestalnih članov Varnostnega sveta, Gospodarsko-socialnega sveta in Skrbniškega sveta.

Za nove nestalne člane Varnostnega sveta so izvoljene Libanon, Danska in Kolumbija namesto Turčije Nizozemske in Brazilije.

Za nove člane Gospodarsko-socialnega sveta so bile najprej izvoljene Venezuela, Avstralija, Indija in Turčija. Sklep o šestem članu pa je bil sprejet šele po 13. glasovanju, ker prej nobena država ni dobila potrebno dvetretjinsko večino glasov. Na prvem glasovanju je dobila Češkoslovaška 31 glasov, Pakistan 28, Jugoslavija pa 27. Kolikor bolj so se glasovanja ponavljala, tem več je dobila Jugoslavija glasov, tako da jih je na 13. glasovanju dobila 40.

V Skrbniški svet je bil ponovno izvoljen El Salvador, na novo pa Sirija namesto Iraka.

Ob sklepanju o poročilu verifikacijske komisije se je razvila razprava o kitajskem predstavništvu. Skupščina je z 42 glasovi proti 7 (države sovjetskega bloka, Švedska in Burma), 11 delegatov se je glasovanja vzdržalo, potrdila veljavnost polnomočja kuomintanškega delegata ter s tem odločila, da na letošnjem zasedanju ne bodo sklepali o izključitvi kuomintanškega predstavnika in povabilu zastopnika LR Kitajske.

Interese pašništva na koroško-jugoslovanski meji bodo upoštevali

28. oktobra je delegacija Slovenske kmečke zveze in Zveze slovenskih zadrug, v kateri so bili predsednik Slovenske kmečke zveze Šimen Gros, predsednik Zveze slovenskih zadrug Florijan Lapuš, tajnik Slovenske kmečke zveze Blaž Singer in referent za živinorejo Kmečke zveze Feliks Smolnik, obiskala šefa Urada za zvezo FLR Jugoslavije v Celovcu, legacijskega svetnika Mitjo Vošnjaka ter mu obrazložila problem pašništva ob avstrijsko-jugoslovanski meji. Delegacija je prosila, da bi se na razgovorih o dvolastništvu in obmejnem prometu, ki se prično 3. novembra v Mariboru, upoštevali interesi in želje kmetov, ki so lastniki planin ali posestniki pravice paše na jugoslovanski strani meje.

Šef jugoslovanskega urada za zvezo je delegaciji zagotovil, da bo jugoslovanska delegacija pri mariborskih razgovorih izražene želje upoštevala. Pojasnil je, da že sam gleichenberški sporazum predvideva možnost za ureditev tega vprašanja, in da bo v istem duhu, v katerem je bil sklenjen gleichenberški sporazum, rešeno tudi vprašanje pašniških pravic vseh onih kmetov, ki so dejansko od paše odvisni.

Vzdolž avstrijsko-jugoslovanske meje na Koroškem imajo kmetje spodnjeziljskih vasi planine in pašnike, od katerih naravnost zavisi obstoj njihovih kmetij. To so ziljski kmetje najbolj občutili v povojnih letih, ko zaradi neurejenih lastninskih in posestniških pravic ter malega obmejnega prometa paše niso mogli izkoriščati.

Zato so ziljski kmetje, ki so že ves čas tožili o težavah, ki jih imajo, ko so brez paše, toplo pozdravljali gleichenberški sporazum in pripravljenost Jugoslavije na pogajanja o ureditvi te vrste meddržavnih odnosov in iskreno želeli, da bi jim po tem sporazumu bila dana spet možnost, da lahko spet pasejo živino na svojih planinah in da jim je ne bo treba dajati proti dragi zakupnini na pašo na Zgornjo Koroško.

Slovenska Kmečka zveza je že proti koncu leta 1950 skušala zadostiti željam ziljskih kmetov in vložila pri jugoslovanskem zastopstvu v Celovcu prošnjo za dovoljenje izkoriščanja paše na Blekovi planini, katere lastnikov težave so bile najbolj pereče. Ker pa je bilo to vprašanje, ki zahteva meddržavne ureditve med republiko Avstrijo in FLR Jugoslavijo, jugoslovanske oblasti tej prošnji razumljivo niso mogle ugoditi.

Ko je bil gleichenberški sporazum sklenjen, je PO SKZ takoj poslal svojega zastopnika med kmete v vaseh Sovče, Rikarja ves, Radna ves, Grpiče, Tehanče, Vodiča ves in vasi med Ločami in Bačami ter v Bistrico nad Pliberkom, da prouči probleme lastništva in posestniških pravic na planinah in da vzame na znanje želje kmetov, ki jim ta paša pripada. Dne 27. oktobra t. l. pa je ta vprašanja obravnaval ožji Pokrajinski odbor Slovenske kmečke zveze in sklenil, da skupno z Zvezo slovenskih zadrug potom posebne delegacije obrazloži želje v poštev prihajajočih kmetov ter prosi za upoštevanje teh želja s strani jugoslovanskih zastopnikov pri mariborskih razgovorih.

Pred VI. kongresom KPJ

V nedeljo, dne 2. novembra, t. l. se bo začel v Zagrebu VI. kongres KP Jugoslavije in bo trajal do 6. novembra.

V času predpriprav na kongres so se po vsej Jugoslaviji vršile množične politične manifestacije, na katerih so jugoslovanski narodi dajali poudarka svoji enotnosti v borbi za mir in demokracijo.

V Sloveniji so te manifestacije dosegle svoj višek ob velikih protestnih demonstracijah za časa letošnjega londonskega mešetarjenja za Trst, ob praznovanju dneva vstaje 22. julija ter ob edinstveni proslavi praznika desete obletnice partizanskih brigad v Dolenjskih Toplicah.

Iz Slovenije se bo VI. kongresa udeležilo 141 delegatov, ki so jih člani izvolili na odprtih partijskih sestankih, katerih se je udeleževalo tudi na stotisoče članov Fronte. V celoti bo na kongresu zastopanih okrog 2000 delegatov iz vseh delov in republik Jugoslavije. Kongresu pa bodo prisostvovali tudi gostje iz drugih držav in iz slovenskega zamejstva, med njimi tudi zastopniki Demokratične fronte delovnega ljudstva iz Koroške.

Ločitev Nennijevcev od italijanskih kominformistov?

Predstavniki 30 federacij Nennijeve socialistične stranke so imeli v nedeljo, 12. oktobra sestanek v Lucci, na katerem so grajali delo vodstva in poslali direkciji stranke pismo, v katerem poudarjajo, da so postale tako imenovane komisije za sodelovanje socialistične stranke in KP Italije orodje za oddaljevanje od socialistične politike in so spremenile socialistično stranko v kominformovski aparat, ki prejema vse ukaze „od zgoraj".

Teden dni pozneje so izključili iz Nennijeve socialistične stranke več funkcionarjev. Te izključitve so bile v zvezi s sestankom Nennijevih socialističnih voditeljev v Lucci, ko so zahtevali od strankinega vodstva, naj stranka samostojno odloča in naj preneha biti navadna podružnica KP Italije.

Sedaj pa so nepričakovano objavili poročilo, ki ga bo imel Pietro Nenni na kongresu in iz katerega izhaja, da priporoča Nenni sam samostojen nastop svoje stranke na pomladanskih parlamentarnih volitvah. Na zadnjih volitvah so Nennijevi kominformistični socialisti nastopili skupno s KPI v „ljudski fronti".

Kominformovski večernik „Paese Sera" govori spričo te odločitve o „samostojnosti in neodvisnosti Nennijeve socialistične stranke", medtem ko razlagajo v italijanskih vladnih krogih to odločitev vodstva stranke kot neko dozdevno koncesijo tistim članom, ki čedalje bolj nasprotujejo paktu o skupni akciji med KP Italije in Nennijevo stranko.

Ob podpisu gleichenberškega sporazuma

V petek preteklega tedna je bil v avstrijskem zunanjem ministrstvu podpisan gleichenberški sporazum o dvolastništvu in malem obmejnem prometu med Avstrijo in Jugoslavijo. Za avstrijsko vlado je sporazum podpisal zunanji minister dr. Gruber, za Jugoslavijo pa izredni poslanik in opolnomočeni minister FLRJ Viktor Repič.

S podpisom gleichenberškega sporazuma je postala prosta pot za začetek razgovorov avstrijsko-jugoslovanske mešane komisije, ki se bo sestala prihodnji ponedeljek, 3. novembra, v Mariboru. Ta komisija bo imela nalogo konkretno proučiti, koliko — v vsakem primeru posebej — dvolastniki izpolnjujejo pogoje, določene po sporazumu, da se jim vrne njihova bivša zemljiška posest in se s tem praktično rešijo vsa vprašanja dvolastništva.

Kakor poroča avstrijska tiskovna agencija iz Beograda, je v soboto pomočnik zunanjega ministra dr. Aleš Bebler sprejel avstrijske novinarje, ki se trenutno mudijo na obisku v Jugoslaviji, ter napram njim zavzel stališče do gleichenberškega sporazuma. Izjavil je, da Jugoslavija pozdravlja podpis sporazuma in upa, da bo mogoče hitro končati tudi mariborske razgovore v obojestransko korist in zadovoljstvo. Ko je dr. Bebler govoril o več drugih prijemih avstrijsko-jugoslovanskega sodelovanja na gospodarskem področju, je poudaril, da **„v Jugoslaviji izglede za čim tesnejše sodelovanje z Avstrijo ocenjujejo povsem ugodno"**.

Brez dvoma je gleichenberški sporazum ponoven dokaz dobre volje vlade FLRJ, ki se skladno z njeno splošno politično smerjo trudi, da doprinese vse možno za dosego dobrih, tesnih in iskrenih prijateljskih odnosov z vsemi, še posebno pa s sosednimi državami. To kaže jasno že dejstvo, da je Jugoslavija z razumevanjem ugodila željam Avstrije kljub temu, da je tudi v osnutku avstrijske državne pogodbe določeno, da pripade celotna avstrijska imovina v FLRJ jugoslovanski državi. Avstrijsko ljudstvo pa tudi avstrijska vlada se dobro zavedata, da je ta pripravljenost za reševanje vseh nerešenih vprašanj med Jugoslavijo in Avstrijo izraz iskrenega razumevanja, ki ga kažejo jugoslovanski narodi za vse težave, ki jih še vedno preživlja avstrijska republika zaradi položaja, ki nastaja v zvezi s še vedno nesklenjeno državno pogodbo in z okupacijo dežele. Zato je nesporno dejstvo, da je ta izraz dobre volje Jugoslavije naletel na močan odmev ne samo pri avstrijskem obmejnem ljudstvu, ki bo neposredno deležno koristi, izhajajočih iz tega sporazuma, temveč splošno pri demokratičnih množicah Avstrije, ki so lahko zopet enkrat ugotovile vso zlaganost in zlobnost združene kominformovsko-nacistične protijugoslovanske gonje, ki ima skupen cilj, ovirati in po možnosti preprečiti poglabljanje prijateljskih odnosov med obema sosednima državama.

Dobra volja in širokogrudnost, ki jo je pokazala Jugoslavija pri reševanju vprašanja dvolastnikov, in pozitiven odmev, ki ga je to poglabljanje prijateljskih odnošajev pri avstrijskih demokratičnih množicah povzročilo, odpira perspektive, da bi prav tako v duhu prijateljstva in dobre volje lahko bilo rešeno tudi tisto vprašanje, ki je za nas zelo pomembno, to je vprašanje enakopravnosti koroških Slovencev in ostalih jugoslovanskih manjšin v Avstriji. Iskrena in pravična rešitev tega vprašanja s strani avstrijskih odgovornih krogov bo najboljše jamstvo za nadaljnje poglabljanje prijateljskih sosedskih odnosov med obema državama ni njunimi narodi v interesu napredka in nadaljnjega utrjevanja miru.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Znatno znižanje cen mesa na Tirolskem

Iz Innsbrucka poročajo, da so mesarji na Tirolskem v zadnjem času znatno znižali cene mesa. Telečje meso prodajajo trenutno na primer za 4 šilinge od kile ceneje. Cene govejega mesa pa so zniževali že od konca poletne sezone vedno bolj. Istočasno tirolsko deželno udruženje mesarjev izjavlja, da bi lahko znatno znižali cene tudi za mesne izdelke, kadar bi se pocenili proizvodni stroški.

Zadnje dni pred ameriškimi volitvami

Nasprotniki se med seboj obtožujejo „komunizma" in „fašizma"

Niti teden več ne loči ameriške množice od predsedniških volitev, ki bodo v torek prihodnjega tedna. V zadnjih dneh je delavnost obeh strank močno oživela in oba kandidata ter njuni sodelavci se na vso moč trudijo, da bi zase pridobili vse tiste volivce, ki se še vedno niso odločili za eno ali drugo stran. Po anketi, ki jo je nedavno izvedel nek baje nepristranski, dejansko pa le republikancem naklonjeni ameriški časopis, so ugotovili, da ima general Eisenhower še vedno več izgledov kot njegov nasprotnik Stevenson. Nekaj manj kot 50 % glasov prištevajo prvemu, drugemu 40%, okrog 10% pa pride na volivce, ki se še niso odločili. Omenjeni časopis pa tudi priznava, da se število neodločenih volivcev vsak dan manjša in da se le-ti sedaj večinoma izjavljajo za Stevensona.

Ostrina volilne propagande te dni dosega svoj višek. Tako je na primer republikanski senator Mac Carthy imel srdit govor proti Trumanovi vladi in jo obtožil, da je dovolila, da so podrli v ZDA komunisti. Demokrat James Farley pa je odgovoril v istem tonu in obtožil republikance, da prinašajo fašistično ideologijo v republikansko stranko.

Predsednik ZDA Truman posveča v zaključnem delu volilne kampanje veliko pozornost Črncem. V govoru, ki ga je imel pretekli teden, je izjavil, da se republikanski predsedniški kandidat Eisenhower zavzema za plemensko razlikovanje v vojsko na poleg tega zastopa naziranje, da vlada ne more ovirati plemenskega zapostavljanja temnopoltih ljudi v ZDA. S tem v zvezi politični krogi opozarjajo, da bi utegnili biti prav Črnci, čeprav je njihova volilna pravica mnogokod v ZDA omejena, odločilen činitelj na teh volitvah. Znaten del, in sicer 10 % ameriškega prebivalstva, pa so Črnci.

Po kongresu demokratske stranke, ko je 60 delegatov Črncev demonstrativno zapustilo zborovanje, je kazalo, da se bodo Črnci v veliki meri odločili za republikanskega kandidata, ker je Eisenhower tedaj obljubljal zakon zoper plemensko diskriminacijo. Ko pa so pozneje demokrati ugotavljali, da je Eisenhower plemensko diskriminacijo podpiral in celo sam uvajal v armadi, da se je razpoloženje Črncev v vseh državah ZDA zelo spremenilo ter utegne ta sprememba celo pomagati demokratom do zmage. Saj so bili v nekaterih državah Črnci tudi pri volitvah leta 1944 in 1948 jeziček na vagi. (Pri teh volitvah je v ZDA volilno upravičenih Črncev blizu 10 milijonov, dočim jih je v volilnih listah vpisano pa samo nekaj nad 4 milijone.)

Preseljevanje beguncev iz Evrope

Odbor za preseljevanje beguncev iz Evrope je objavil poročilo, v katerem pravi, da se je v zadnjih sedmih mesecih izselilo iz Evrope 50.000 beguncev. V ZDA se je naselilo 46.283 novih naseljencev, v Kanado 7024, v Avstralijo 8862, v Brazilijo 3916 in v Venezuelo 49. Od teh se je izselilo iz Nemčije 34.000, iz Avstrije 10.000, iz Italije nad 4.000, iz Nizozemske nad 5.000, iz Trsta pa okrog 700.

PO ŠIRNEM SVETU

Bonn. — Britanske zasedbene oblasti so izpustile iz zapora za vojne zločince nekdanjega nemškega feldmaršala Kesselringa. V uradnem sporočilu, ki je bilo objavljeno ob tej priložnosti, razlagajo to odločitev kot „dejanje usmiljenja", ker Kesselring boluje že dalje časa na raku.

Tokio. — Japonski Spodnji dom je izvolil za predsednika vlade ponovno voditelja liberalcev Sigero Jošido. Jošida je dobil 247 glasov, njegov najpomembnejši nasprotnik, vodja progresivne stranke Mamori Šigemicu, pa samo 88. Ostala dva kandidata za predsednika vlade sta bila desni socialist Suzuki in levi socialist Kavakami, ki sta dobila precej manj glasov.

New York. — Agencija INS daje po sedanjem stanju naslednje napovedi za izid predsedniških volitev v ZDA: general Eisenhower lahko upa trenutno na večino v 14 držav s 136 volilnimi možmi, guverner Stevenson pa na večino v 12 državah s 114 volilnimi možmi.

Washington. — Senator Wayne Morse, republikanec iz Oregona, je izstopil iz republikanske stranke in sporočil, da bo podpiral kandidaturo Stevensona za predsednika ZDA. Izjavil je, da bi izvolitev Eisenhowerja in republikanskega kongresa pospešila izbruh tretje svetovne vojne.

Rehabilitacija fašistov v Italiji

„Ljudska pravica" je v svoji zadnji številki objavila „Pismo iz Trsta", iz katerega ponatiskujemo naslednje odlomke:

Italijanski iredentisti v Trstu postajajo iz dneva v dan bolj nesramni in vedno jasneje kažejo pravi obraz nasilnih raznarodovalcev slovenskega življa. Po kratkovidnih londonskih koncesijah italijanskemu imperializmu v Trstu se pač počutijo močnejši in sigurnejši, zlasti ko Rim že neuradno zahteva tudi nove koncesije, na podlagi katerih bi se še de jure vrnil v Trst.

Predzadnjo nedeljo je bila na slovenski obali med Devinom in Štivanom otvoritev tako imenovanega ezulskega ribiškega naselja, ki se je spremenila v šovinistično manifestacijo. Dokončati skušajo pač tisto, kar fašizmu ni uspelo v vsem četrtletju njegove strahovlade. Trn v peti italijanskih iredentistov je slovenska obala, ki loči Trst od „madre patrie", obenem pa potrjuje nesporno dejstvo, da leži Trst na etnično slovenskem ozemlju. Naselje so zgradili z rimskim denarjem in blagohotnim privoljenjem anglo-ameriške vojaške uprave, ki te nasilne kolonizacije ni onemogočila kljub jasnim določbam, da v času njene zaupne uprave ne sme priti do nikakršnih sprememb, ki bi predrugačile etnično sliko tega ozemlja.

V isto vrsto raznarodovalnih nasilij sodi tudi poizkus ustanovitve italijanske šole v popolnoma slovenski vasi Ricmanjih, ki naj bi imela vsega osem učencev in še od teh kandidatov je pravi Italijan samo eden.

Iredentistična zagrizenost pa ni prišla do izraza le v teh diskriminacijskih napadih na slovenski živelj in v zadnjih protijugoslovanskih provokacijah, temveč tudi na ostalih področjih, celo na gospodarskem, kjer bi bilo sodelovanje v obojestransko korist.

V takem šovinističnem prenapetem vzdušju pač ni čuda, če italijanski politični svetovalec pri zavezniški vojaški upravi Diego de Castro meni, da je že prišel čas za rehabilitacijo fašistov. Na sprejemu, ki ga je nedavno priredil v tržaškem hotelu „Excelsior" in kateremu je prisostvoval tudi poveljnik anglo-ameriške cone general Winterton, je povabil tudi dva zloglasna tržaška fašistična hierarha, in sicer bivšega ravnatelja fašističnega tržaškega dnevnika „Il Piccolo" Rina Alessija in poslanca v fašističnem parlamentu Suvicha. S tem je De Castro, okoli katerega je spletal italijanski tisk ob njegovem imenovanju na sedanje mesto venec antifašističnega borca, jasno pokazal, kdo in kaj je. Brez dvoma pa je to nesporen znak rehabilitacije fašistov v tržaškem javnem življenju.

Dovolj dokazov za sklepanje, kakšno politično smer mislijo ubrati tržaški šovinisti in kakšno usodo bi kro'ili Slovencem, če bi imeli proste roke. Nasilna kolonizacija, graditev raznarodovalnih legel v popolnoma slovenskih krajih, vse to dokazuje da se tržaški iredentisti z blagoslovom Rima niso odrekli fašističnim metodam, nasprotno da jih nadaljujejo v novih pogojih.

Prosvetni vestnik

Tudi našim tamburaškim zborom posvečujmo več pažnje

Četudi so mnenja o pomenu tamburaške glasbe za ljudsko glasbeno izobrazbo deljena, ji vendar ne smemo odrekati vsake vzgojne in muzikalne vrednosti, kakor se to često dogaja. Da ne more imeti vsaka vas svojega orkestra ali komornega ansambla, je jasno, jasno je pa tudi, da potrebujejo ljudske množice za svoje glasbeno izživljanje primernih nadomestkov. Iz te potrebe so se rodili pri nas tamburaški zbori, pri Rusih orkestri balalajk, pri Italijanih mandolinistični klubi itd. Vsi ti ansambli so sestavljeni iz glasbil, ki so vsakemu dostopna in vplivajo lahko pozitivno ali negativno na glasbeni čut in okus ljudskih množic. Pozitivno, ako jih smiselno gojimo, negativno, ako jih prepustimo same sebi. Da pa imajo vzgojno vrednost, dokazuje že dejstvo, da so mnogim pomembnim glasbenikom odprli vrata v glasbeni svet, jim zbudili veselje do glasbe in željo po višjih ciljih. Tudi njih življenjska sila je velika. Ne nasprotna propaganda in ne visoko razviti instrumentalni ansambli umetne glasbe jih niso mogli zavreti v razvoju, to pa zato ne, ker so zakoreninjeni v ljudstvu, iz katerega so izšli, in ker prijajo njegovemu čustvovanju in njegovim potrebam. Zato jim gre enaka pravica do obstoja in skrbne nege kakor ljudski pesmi, ljudskim plesom in drugim panogam ljudske umetnostne dejavnosti. Tamburaški zbori so posebno priljubljeni zaradi njihove blagoglasnosti.

Blagoglasnost in lepota tamburaške igre je odvisna od treh činiteljev: od čiste uglasitve, pravilnega trzanja in uravnovešenosti med glasbili.

Uglasitvi mora zborovodja posvetiti vso pažnjo in jo pred vajo in med njo večkrat kontrolirati. Nič ni bolj zoprnega kakor brenket slabo uglašenega zbora. Le čisto ubrana glasbila se zlijejo pri skupni igri v prijeten in skladen zvok in posredujejo poslušalcem vsebino skladbe.

Tone izvajamo na tamburicah s trzalico in sicer kratke z enkratim udarom, dolge z večkratnim udarjanjem s trzalico, ki mu pravimo trzanje ali tremoliranje. Lepota tona je odvisna od enakomernosti gostote in mehkobe trzanja, jačina pa od sile in mesta trzanja. Jake in ostre tone izvajamo v bližini kobilice pred zvočnico, tone srednje jačine nad zvočnico, mehke in tihe pa za zvočnico v bližini vratu.

Lepo harmonijo dosežemo v zboru le tedaj, ako je razmerje med melodijskimi in spremljevalnimi glasbili pravilno. V glavnem je treba paziti, da odpade tako na primaše kakor na sekundaše in spremljevalce približna številčna tretjina glasbil. Na pravilno razmerje med glasbili je treba paziti že pri osnovanju zbora in dodeliti igralcem z dobrim posluhom in gibčnimi prsti melodijska glasbila, igralcem z dobrim ritmičnim čutom in okornejšimi prsti pa spremljevalna.

Tamburaške zbore dirigiramo na podoben način kakor vokalne. Vendar zadoščajo za njih vodenje osnovne figure taktiranja, ki so opisane v knjigi A. Gröbming. Zborovodja I. del (Navadno taktiranje str. 46—76). Pri dirigiranju je treba uporabljati taktirko, da so mahi tamburašem, ki med igranjem razen berdista sedijo, bolje vidni.

Za izvajanje po tamburaških zborih so poleg dobrih originalnih skladb, plesov in koračnic najprimernejše priredbe ljudskih, partizanskih in množičnih pesmi. Te pa ne smejo biti šablonsko, ampak okusno in smiselno instrumentirane. Tamburaški zbor je prikladen tudi za spremljevanje petja — zlasti ljudskih pesmi, kajti tamburica se je že od nekdaj rada družila z njim: „Čibuk pije, uz tamburu bije, uz tamburu tanko pripijeva" (hercegovska narodna).

Bilo bi še marsikaj povedati o tamburaški glasbi. Tu smo hoteli opozoriti le na to, da zahteva tudi tamburanje strokovnega znanja in da bo treba tamburaškemu zboru in vzgoji strokovno izvežbanih zborovodij posvetiti večjo pažnjo kakor doslej ako hočemo, da bo postal koristen činitelj pri glasbeno vzgojnem delu med ljudstvom.

A. G.

Božidar Jakac razstavlja v celovškem muzeju

V deželnem muzeju v Celovcu so v soboto, dne 25. oktobra, odprli novo razstavo ki prikazuje 86 grafičnih del znanega jugoslovanskega slikara Božidara Jakaca profesorja na akademiji v Ljubljani.

Spomnimo se jih!

Kazalo je, da se mesec oktober ne namerava prijateljsko posloviti od Ljubljane in Ljubljančanov. Vse slabo se je zgrnilo nad nje — zapori, odgoni, bolezni in smrt. „Zakaj bi še jaz ne prišla bolj zgodaj po svoj delež?" — si je mislila starka zima. Poslala je zato oktobru veter, hladnega dežja z rahlimi snežinkami. Začudile so se nežne krizanteme zgodnji vremenski izpremembi in upognile razmršene glavice. Slana bi jih lahko uničila sedaj, ko bi imele v vencih in šopih krasiti grobove ranjkih na pokopališču. Pa se je šegava zima premislila točno dva dni pred dnevom vseh mrtvih in poslala oktobru najtoplejše jesensko sonce, ki je še enkrat oživilo naravo, pripravljajočo se na dolgi zimski sen.

V takem lepem sončnem prednovembrskem dnevu so se na ljubljanskem pokopališču znanci in prijatelji za vedno poslavljali ob odprtem grobu od nenadomestljivega dragega tovariša. Izgubiti tovariša jeseni 1942. leta je pomenilo izgubiti sodelavca v težki borbi proti okupatorju, terenca, ki je bil le tovarišu — tovariš. Žalostinka je zato rezala globoko v skrajni kotiček vsakega srca. Še več in vedno več slik tovarišev, sinov in hčera se je zvrstilo v mislih pogrebcev. Pesem je žgala v živo, zato so se glave sklonile in oči orosile s solzami. Ljubljano je prav v tem času tiščala k tlom pobesnela fašistična zver.

Še peščice grude na krsto in prijatelji so se polagoma razšli. Poslednji je naslonil lopato ob visoko cipreso, se še enkrat zazrl v jamo in polglasno rekel: „Zadnji si prišel danes v ta kraj, čuvar boš vso noč. Le dobro čuvaj!"

Grobar, ki si je dal opravka v jami, ni preslišal besed neznanega moža. Odgovoril mu je izpod dolgih sivih brk, kakor bi odgovarjal samemu sebi: „Ponoči pripeljejo in privlečejo še druge. Kri jim sili iz ran, koža je podpluta, kosti polomljene. Kaj veš, kdo bo danes čuval grobove — dalje se ne izprašuj!" Privzdignil je krsto, izvil vrv izpod nje, zaškripal z zobmi in se lotil zasipanja jame.

Le dva dni sta še manjkala do praznika ranjkih. Širom po pokopališču so se oglašale motike, ki so rahljale trdo grudo na grobovih. Ob poteh in na križiščih so stali kupi suhih vencev, vej plevela in kamenja, ki je čakalo na odvoz. Na zemljo je legal mrak, ki je opominjal ljudi na dom in družino. Tu pa tam je v pojemajoči dnevni svetlobi že zagorela svečka in rahel veterček je nagibal plamenčke na stran. Ljudje so odhajali posamič, ker so bile gruče prepovedane. Še v dveh je bilo nevarno — nisi bil gotov, da ti razgovora z drugo osebo nenadoma ne prekine vojak, policist ali vohun z vprašanjem: „O čem je bil razgovor?" Prežali so kot tigri na kak plen. Posrečilo se jim je mnogokrat, ker pogovor je bil vedno isti: „Kje so, kako jim gre, kaj pišejo, koga so ustrelili, koga zaprli." Kdor ni bil takoj prisoten, se je nepričakovano znašel za težko ključavnico v Šentpetrski kasarni ali drugje.

Kljub nagibajoči se temi so se proti grobovom žrtev pomikali nagli in težki koraki. Trije zapozneli obiskovalci so pričakovali moškega prišleca, pa se je iz teme prikazala drobna kmečka ženica, vsa v črnino oblečena in s težkim lesenim križem na šibkih ramenih. Odložila je križ na krajnem robu, pokleknila in tiho zaihtela. Zamislila se je v svojega najmlajšega, sonce domače hiše, ki leži tu zadet od fašistične krogle. Naglo je vstala, dvignila novi križ, da bi ga zasadila v že izkopano jamo. Šest rok je na mah priskočilo na pomoč. Bili so trije zamudniki, ki so prižgali tudi svečo na sinovem grobu in jo opomnili, da je čas odhoda.

„Prišla sem z vlakom", je rekla ženica, „in ostanem v mestu, da bom na praznik pri njem ves dan." S pozdravom „zdravi ostanite" je odhitela, da v hipu ni bilo več videti niti obrisa njene postave.

Trije zamudniki so dvignili trnjev venec, ki je ležal na grobu, ga obesili na križ in odšli vsak svojo pot...

Borba je trajala dolgo, žrtve so se množile. Spomin nanje je kristalno čist, nobena laž ne kleveta, ne more zasenčiti njegovega bleska.

(Primorski dnevnik)

Srečko Kosovel:

O, saj ni smrti

O, saj ni smrti, ni smrti!
Samo tišina je pregloboka
kakor v zelenem,
prostranem gozdu!

Samo odmikaš se,
samo tih postajaš,
samo sam postajaš,
sam in neviden.

O, saj ni smrti, ni smrti!
Samo padaš, samo padaš,
padaš, padaš
v prepad neskončne modrine!

Nazadnje na grobove obrnem korak
„Saj vendar tu notri bo slednji enak"!
A ko po grobovju poglede spustim,
kako ostrmim!

Simon Gregorčič

POJDI MED GROBOVE

Pojdi med grobove,
tiho požaluj,
a ne izprašuj,
živec; svoje dnove
brez mrličev snuj.

Tako nas opominja pesem vsako leto ob dnevu, ko se posebno radi spomnimo svojih dragih, ki so za vedno odšli od nas in ki v domači ali tuji zemlji spijo zadnje, večno spanje. Že narava sama je v tem času, prve dni v novembru, polna žalovanja in odmiranja: težka siva megla se globoko spušča na pokrajino in zastira pogled na zadnje cvetje, na orumenela drevesa, ki so iz dneva v dan bolj gola; zima je napovedala svoj prihod. Med tem jesenskim drevjem

. . . pa štrli navpik
premnog izklesan spomenik,
ki dolge je poti mejnik.

Pokopališče, zadnje počivališče dragih rajnih, kjer se bolj kakor kjer koli drugod zavedamo boleče rane, ki nam jo je zasekala smrt. Tukaj se ustavimo ob dolgih vrstah nemih gomil in se zamislimo nad veliko neminljivo resnico: Vse mine, vse mine! Minljiva je lepota, minljivo je bogastvo in minljivo je življenje, kajti

dolgost življenja našega je kratka.
Kaj znancev je zasula že lopata!
Odprta noč in dan so groba vrata
al' dneva ne pove nobena prat'ka.

France Prešeren

Nad sivimi strehami se vije siv turoben mrak, v zraku je mrtvo molčanje in tihi večer nam pregrinja srca s kopreno žalostnih sanj. Dan vseh mrtvih je in zbiramo se ob grobovih,

kjer cipresi dve naznanjata
in pa križ, na grobu zasajen,
kjer spomin mladosti moje spi —
tja srce mi vedno hrepeni,
da v objemu mrtvih dragih spet
vstane nove mi mladosti svet.

Alojzij Peterlin

Veje dreves, ki kakor skrivnostne silhuete gledajo iz polmraka, šepečejo pesem pokoja in tajinstveno šume, kakor valovi, v nas pa vstajajo in zaživijo spomini, medtem ko na pokrajino pada mračna senca; ta kraj je kakor tiho, v medli mesečini sanjajoče jezero, ki mu valovi ne prše gladine: smrtna tišina je tukaj doma. In v tej tišini, ki vlada na pokopališču,

poglej grobove sredi njiv,
v grobeh vsa moč, cvetoča leta —

Ivan Albreht

Ko stojimo med grobovi, okrašenimi z zadnjim cvetjem, ki ga je semkaj zasadila ljubeča roka, uhaja naš spomin nazaj v preteklost in tajinstveno vstajajo pred nami postave naših prednikov, mož, ki so sredi razburkane struje narodovega življenja „stali kakor bori na skali". Pa čeprav jim je oko ugasnilo in srce nehalo biti, čeprav spi njihovo telo v temni jami, ko jih je zagrnil hladni grob, kljub temu njihov duh zvesto bedi nad nami in nam je skrben voditelj na viharni poti skozi življenje. Ker jih ni več med nami, zato je njihov spomin živ vsepovsod, smrt jih je darovala življenju, kakor pravi pesnik

truplo tvoje pač strohni v gomili,
ali čaša tvojih del ostane!
Narod tvoj bo pil iz čaše tvoje,
s pitjem njenim bode se napajal —
v delih svojih živel sam boš večno!

Anton Aškerc

in vsa žalost, ki nas je navdajala ob težki izgubi, v tem trenutku molči, ker

kar je umrlo, je oživelo
sanjsko se je v resnico odelo

tako da se nam zdi, da niso umrli, da še vedno živijo in bivajo med nami: velikani našega naroda Matija Majar, Grafenauer, Janežič, Einspieler in mnogi, mnogi drugi, ki so nam danes, na Dan vseh mrtvih, najdražji tovariši. Prišli so v goste k nam, da se vsaj za ta kratki trenutek pomudimo v prijateljskem obujanju spominov.

Prišli pa niso le znanci iz prejšnjih desetletij; zbrali so se tudi naši mladi junaki, ki so v borbi za narodovo svobodo in narodove pravice darovali svoje mlado življenje na oltar domovine. Tako stojita med starimi voditelji in buditelji tudi Franc Tavčman-Lenart in Matija Verdnik-Tomaž, okoli njih pa se zgrinja dolga vrsta mladih borcev-partizanov, ki jim

. . . bila ni dana
sreča, da dalje korakali v našo bi smer,
namesto cipres in platan in bršljana
smreke zdaj stražijo večni jim mir.

Nadalje so se znašli v veličastnem krogu oni, ki jim ob njihovi mučeniški smrti v taborišču

nihče ni zvonil, ne kropil.
Število le so izpisali
ni prvi, ne poslednji bil,
in ga v plamene pokopali . . .

Lojze Krakar

da se postavijo v eno vrsto z mučeniki, ki so jim krvniki vzeli življenja, ker so z dejanji izpričali svojo zvestobo slovenskemu narodu, ko

v milih so očeh obtožbo živo
nesli v grob, ko šli so na morišče.

Igo Gruden

Dolga je procesija starih znancev, ki jih vidimo korakati mimo naših duševnih oči, širok je krog, v katerem so se zbrali vsi — nekdanji in sedanji — in velika je misel, ki nas preveva danes, ko praznujemo Dan vseh mrtvih:

Postoj, kdor mimo gre: ta kraj je svet;
izpran krvi je mučeniške sled,
toda domisli strašnega se dne,
in mrtva skala rdeč požene cvet.

Oton Župančič

Da, svet je kraj, kjer so našli zadnji počitek vsi tisti, ki jim je bilo življenje en sam boj za lepše in srečnejše dni svojega naroda, ki so za boljšo bodočnost svojega rodu žrtvovali vse, kar so imeli — delo in življenje. Ko se jih danes spominjamo, se jih spominjamo s hvaležnostjo in z ljubeznijo, kajti njihova velika žrtev je bila darovana tudi za nas. Grenka je misel na to, da se vse tisto, kar je zagrnil grob, nikdar več ne povrne, tolaži pa nas zavest, da so v duhu tudi po smrti še med nami: med nami in v nas živijo vsa njihova dela, vse njihove stvaritve. Čeprav je v naših srcih pelin žalosti, ne obupujmo, izpraznimo čašo do kraja, ker „pelin daje pogum". Uprimo naš pogled zdaj v notranjost, zazrimo se preko smrti v vesoljno življenje, da naši

koraki koraki
orjejo gaz
mimo razgnanih domov,
mimo preranih grobov —
v novi čas.

Matej Bor
—rj.

Anton Aškerc:

Dva pogreba

To so včeraj zvonili, zvonili!
In pomikal se dolg je sprevod;
„Miserere" prepevali krasno
s svečniki so pevci vso pot.

Tudi danes zvonijo — pa manje,
in pogrebcem se skoraj mudi;
z nepobarvano krsto, brez vencev,
četvorica tja k jami hiti.

In pogreznili krsto so drago
z vsemi venci do groba globin;
in zapeli so spet in zvonili —
pokopan je bil mož bogatin.

Vse je tiho. Mrliča pa spremlja
le vdova in dvoje otrok . . .
Pokopali ubogo so paro . . .
Nič ni petja . . . ihtenje in jok.

HENRIK SIENKIEWICZ:

IZDAJALEC

Švedi so pričeli zopet pogajanja. Kot poslanec je odšel iz tabora v samostan znamenit poljski plemič, kaj zgovoren in že prileten človek. Jasnogorci so ga gostoljubno sprejeli. Slutili so namreč, da jim bo samo na videz in prisiljen prigovarjal, naj izroče sovražniku samostan, v resnici pa jih bo le še spodbujal k obrambi ter potrdil novice, ki so pridrle skozi samostansko obzidje o vstaji v Veliki Poljski, o nevolji poljskih vojsk na Švede, o pogodbah Jana Kazimira s Kozaki, ki so kazali željo, vrniti se k nekdanji pokorščini; naposled o grozni napovedi tatarskega kana, da gre izgnanemu kralju na pomoč.

Toda kako so se motili menihi! Zares, prinesel jim je poln koš novic, toda te novice so bile tolikanj osupljive, da so mogle ohladiti največjo vnemo, zlomiti najtrdnejši sklep, omajati najkrepkejšo vero.

Menihi in plemstvo so ga spoštljivo obstopili v posvetovalnici. Iz starčevih ust se je glasila, kakor se je zdelo, sama čista resnica in bolest nad usodo domovine. Pogostoma si je položil roko na belo glavo, kakor bi hotel pridržati obup, ki mu je silil na dan, zrl na sveto razpelo s solznimi očmi ter govoril s počasnim in pretrganim glasom besede:

„Bog, kakšne hude čase je učakala naša izmučena domovina! Vse je prepadlo in hote nehote se moramo vdati švedskemu kralju... Da, za koga se prav za prav borite, gospodje? Zaradi koga izpostavljate z brezuspešnim uporom sebe in to sveto mesto groznemu maščevanju švedskih vojsk? ...Za Jana Kazimira? Toda vedite, on se je že odrekel našemu kraljestvu. Mar ne veste, da se je že odločil ter se bogastvu, gostijam in razvesejevanju na ljubo odrekel kroni v prid Karla Gustava. Vi njega nočete zapustiti, on pa je vas že davno zapustil; vi nočete prelomiti prisege, on pa jo je že davno prelomil, vi ste pripravljeni umreti zanj, on pa za nas nobenega ne mara... Naš kralj je sedaj Karel Gustav. Glejte, da si ne nakopljete na svoje glave ne le jezo in maščevanje, marveč vnebovpijoč greh sploh, ker ne dvigate drzno svojih rok proti napadalcem, marveč proti lastnemu gospodarju..."

Kaj je moglo biti strašnejše kakor novica, da se je Jan Kazimir odrekel prestolu?

Izdajalec je sklenil roke in njegove oči so se zalile s solzami, toda plemstvo in menihi so uporno molčali. Dvom je ležal liki svinec na njihovih srcih.

„Pričakujem vašega odgovora, častitljivi očetje," reče izdajalec ter pobesi glavo na prsa.

Sedaj je vstal duhovnik Kordecki in z glasom, v katerem ni bilo razbrati najmanjše omahljivosti, nikakega dvoma, rekel s preroškim glasom: „To, kar pripovedujete, gospod, da nas je Jan Kazimir zapustil ter se odrekel kroni v prid Karla Gustava — to je laž."

Krinka je takoj padla izdajalcu raz obraz ter se na njem prikazala jeza, kakor bi mahoma priplezal zmaj iz brezna njegove duše, v katerem se je skrival doslej.

„Od kod imate to novico? Kdo vam more to zagotoviti?" je vprašal. „Od kod?" je ponovil Kordecki in pokazal na veliko sveto razpelo, obešeno na steni. „Pojdi in položi prste na prebodene Kristusove noge in ponovi še enkrat to, kar si povedal poprej."

Prednik Kordecki je stal medtem grozen kakor Mojzes; zdelo se je, da mu kar žar sije z obraza.

„Pojdi in ponovi!" je rekel s tako močnim glasom, da se je kar stresel obok nad dvorano, od koder se je čul odmev: „Pojdi in ponovi..."

Napočil je trenutek molčanja; končno se je začul zamokli glas prišlecev: „Jaz si umivam roke..."

„Kakor Pilat!" je končal Kordecki.

Izdajalec je vstal in odšel iz sobe. Urno je stopal čez samostansko dvorišče. Ko pa je dospel za vrata, je jel naravnost teči, kakor bi ga nekaj podilo od samostana naravnost k Švedom.

(Odlomek iz romana „Potop")

F. S. Finžgar:

Mladi poveljnik Iztok

Ko je Svarun ukazal odhod, je prva izginila četa vitkih lokostrelcev z Iztokom na čelu. Popeli so se naravnost kvišku. Vili so se med grmovjem kakor risi za plenom, plezali preko pečin, po strminah so lezli po vseh štirih kakor potuhnjena zverjad. Hodili so oprezno in varno, da ni suha veja počila. Ko so dospeli na greben griča, so se razpršili na široko, potonili v visoko travo in robidovje ter v temi — luna je zašla — gazili uspešno dalje. Ko se je v jutru zasvital dan, se je dvignil Iztok počasi na sivo skalo in zrl krog sebe. Vse tiho — kakor ne bi nikogar bilo v lesu. Le včasih je majčkeno zašumelo, kot bi divji jereb prhutnil iz listja.

Iztok se je smehljal. Oko mu je žarelo kakor sokolu, pritrdil si je jermen, na katerem je bil oprtan tul, zlezel s skale in šel naprej.

Pol jutra je že prevozilo sonce, ko se je ustavil mladi četnik Iztok in s piskom jastreba naznanil, da so prišli na določeno mesto. Stal je v gostem hrastovem gozdu na strmem pobočju, kjer je bila dolina najožja. Na njegov pisk so prirastle iz tal postave tovarišev, iz vsakega grma, izza vsakega debla, iz trave, čez skale in iz kotanj — vseposvod so se dvigali vrli mladci. Iztok jih je brez besed vedel navzdol. Noben kamenček se ni sprožil, da bi se zakotalil v dolino. Tonili so brezslišno po strmini in kmalu dospeli do mladega, gostega lesa. Od tam je bila najboljša razdalja za strelice, ki bi jih prožili v dolino. Ukazal jim je, da se raztegnejo v dolgi trojni vrsti po rebri in poležejo v travo in grmičje. Vsi naj čakajo njegovega povelja. Dokler on ne sproži, se ne sme nihče ganiti.

Nato si je sam narezal vej, jih zataknil vrhu mahovite skale, zlezel vanje in počenil v skrito opazovališče. Upal je za trdno, da se Hilbudij napoti po soteski.

*

Ko se je Tračan vrnil do Hilbudija in mu sporočil, kar je videl, se poveljniku čelo ni zvedrilo. Nezadovoljen je bil, ker bo imel bržkone premalo posla.

„Ropanje — po šegi barbarov — na ljubo cesarju, da napase nekaj lačnih tolp, ki se pridreve čez zimo v mesto. Za neumni cirkus, za veselice — se trošijo milijoni!"

Legel je jezen na travo. Vojaki so ga strahoma gledali in se pogovarjali samo šepetaje.

Sredi popoldneva se je Hilbudij dvignil in dal povelje, da odrinejo.

Težko oborožene čete — z velikimi ščiti, sulicami in meči, vsi v železnih oklepih — so korakale naprej. Za njimi je jahal Hilbudij, ob njem nekaj konjice. Zadaj so pa šli lokostrelci in pračarji, ki so bili zelo nevarni v boju iz daljave.

Počasi se je premikala vojska po globeli. Sonce se je nižalo in se z izredno gorkimi jesenskimi žarki upiralo četam v hrbet. Hilbudij je jahal zamišljen. Malomarno mu je visela čelada po hrbtu na rdečem jermenu. Tudi drugi jezdeci in mnogo pešcev je odpelo jermene in spustilo čelade na hrbte.

Sonce se je polagoma bližalo zatonu. Dolina se je stisnila, sence so se zgrnile nad čete. Bližali so se tesni soteski.

V mladih Slovenih, ki so prežali na rebri, je kipela kri. Čuli so šum, časih je zaropotal meč. Vsaka roka je segla po strelici in jo položila na lok, prsti so krčevito držali za škrto, ki je že sedela v tetivi. Kmalu so zapazili skozi presledke v grmih prve oddelke. Razburjenje je kipelo. Iztok je čepel na skali — okamenel. Mogočen lok je stal pokonci, najboljša strelica je sedela na tetivi, mišice na desni so se vzvalovile — srce mu je plalo, da se je tresel na prsih jermen, ki je nosil tul. Težko oborožene čete so bile že pod njim. Lahko bi sprožil — ali njegovo oko je iskalo Hilbudija — iskalo ga je in zasledilo. Na ovinku se prikaže prvi jezdec — v lepem oklepu, s čelado na hrbtu. Za njim jezdijo drugi — po dva in dva.

Poveljnik! ... Hilbudij! Sam jezdi, brezskrbno in zamišljeno ... Vedno bolj se bliža Iztoku. Še petdesetkrat stopi konj, vojskovodja bo pod njim.

Iztok prime trdneje za lok, tetiva se prične napenjati, lok se krivi — še deset korakov ...

Iztok se dviga izza vej, lok je upognjen do skrajnosti. — Drink — tetiva je zapela, po vzduhu je zasičala strelica — spodaj je pa kriknil s strašanskim glasom Hilbudij: „Kyrie eleison!" — zakrilil z rokami, segel z roko k sencem, kjer je tičala strelica — pa omahnil in padel s konja. V istem trenutku je zažvižgalo in zašumelo po zraku, oblak strelic se je utrgal z brega in posul Bizantince. Razlegel se je krik, da je vztrepetala gora. Hilbudijevi vojaki so padali in z divjim krikom pulili iz ran strelice. Ali hipoma je bila zmešnjava urejena. Stotniki so velevali, vojska se je strnila, ščiti so se nagnili kot streha nad četo, strelice so pokale in odletavale od bronastih grb na ščitih. Kakor sneženi plug se je obrnila vojska, vsa pokrita s ščiti, in nastavila svoj rilec proti napadnikom pa navalila kvišku. Pračarji in lokostrelci so se usuli čez potok na nasprotni breg. Prvi ščiti so bili že blizu, dvajset korakov pod Iztokom, nobena strelica se ni več prijela, svinec je deževal od nasprotnega brega. Marsikateri mladec je kriknil, lok mu je padel iz roke, a sam se je zgrudil in zakotalil po bregu. Iztok je izprevidel, da morajo bežati. — Ali tedaj zabobne divji rogovi na nasprotni strani.

„Krok," pomisli Iztok.

Svinčeni dež je hipoma ponehal, razleglo se je rjovenje in kriki, hrušč in ropot — Krok je navalil z brega kakor divji neresec na pračarje in lokostrelce. Klin Bizantincev, ki je prodiral proti Iztoku, se je ustavil — spoznali so, da so obkoljeni od vseh strani. Bizantinci so zatrobili, trobente so velele beg. Vsa stisnjena, težko oborožena četa se je obrnila — nad njo streha ščitov — in bežala v dolino. Ali tamkaj so se že prikazale mogočne postave Svarunove čete. Kopja so frčala po zraku in vrtala luknje v železno streho ščitov. Začel se je boj — mož proti možu. Sekire so pokale na ščite in jih klale, meči so se pomakali v kri in bliskovito švigali.

Iztok je planil s strelci naprej po bregu. Konjica se je vprav utrgala izmed gneče in hotela bežati. Posuli so konje s strelicami, da so se grudili pod jezdeci. Mladci so planili z noži za njimi, podrli Bizantince na tla in jih zadušili s težo lastnih trupel ...

Noč je legla na zemljo. Po travi so tekle kaluže krvi, vzdihi so ječali do neba — Sloveni so pa peli divje davorije, ki so donele pod jasno, svobodno nebo.

(Iz zgodovinskega romana „Pod svobodnim soncem")

Simon Gregorčič:

Kljubuj usodi

Kljubuj usodi,
mož sam svoj bodi!
Karkoli naj se ti zgodi,
usode gospodar si — ti.
Si ti! Če res, če cel si mož,
i svoj i nje gospod ti boš.
Usode ni,
usoda svoja — to si ti!

IRVING STONE:

Ostrigar

Jack je bil nemalo začuden, ko je videl, da je prišel z nakupom čolna Vrtoglavo jadro tudi v posest Mamie, kraljice piratov, ki so vdirali v gojišča ostrig po spodnjem zalivu. Bila je Frankova ljubica, pa se je na mah zagledala v zalega prostodušnega fanta, ki se je prišel dan poprej domenit za kupnino. Mamie je bila šestnajstletna brhka in razposajena brezdomka. Jack je pravil o njej, da je bila dober, prisrčen deklič in da mu je uredila v tesni kabinici jadrnice nov dom, prvi prijetni dom, ki je kdaj v njem bival. Bil je najmlajši kapitan v tej capinski tolpi, hkrati pa edini, ki je prevažal žensko s seboj. Moral se je venomer preklariti z drugimi kapitani, da ni prišel ob dekleta, in imel je srečo, da je spričo Frenchevega ljubosumja sploh še odnesel zdravo kožo.

To noč se je odpravil na prvi tatinski pohod na ostrige. Za pomagača si je vzel mladeniča črnih zaliscev, pristaniško podlasico in Mamiejinega strica Spiderja, ki je že pod prejšnjim lastnikom delal na tej šalupi. Pohoda so se udeležili „veliki" George, mladi hudič Nelson — v nasprotju z njegovim očetom, ki so mu rekli stari hudič Nelson-Clam, Whisky, Bob, Grk Nicky in še cela vrsta prešernih neustrašenih mož, med katerimi je videl tudi dosluženo kaznjence. S seboj so prinesli tudi jadralne vrvi in mornarsko obutev in revolverji so jim štrleli izza pasov. Najprej so se zedinili za skupen načrt, nato pa v varstvu teme odrinili proti gojiščem ostrig. Bila je razkošna junijska noč in sijala je polna luna. V spodnjem zalivu so sneli jadra svojih majhnih ladjic in veslali, dokler niso zadeli v grezno blato. Jack je potegnil krmo svoje šalupe na obalo večje plitvine, odvezal vrečo in se spravil na grede. Kakor bi trenil je bila vreča polna in moral se je vrniti v čoln po novo vrečo. Ob prvem svitu je že hitel proti Oaklandu, da bi ujel prve jutranje kupce. Razpečal je svoj plen po raznih pivnicah in gostilnah in izkazalo se je, da je v eni sami noči zaslužil toliko, kakor če bi se tri mesece ubadal v tovarni pločevinastih škatel. Zanj je bila to kajpada prekrasna dogodivščina. Vrh vsega je še lahko odplačal mami Jenny nekaj dolga, ostalo pa je dal materi za dom.

Že v nekaj tednih se je razvil v enega najhujših rokovnjačev te piratske tolpe. Ko ga je French Frank zasledoval s svojo veliko dvojamborico, da bi mu ugrabil svojo nezvesto Mamie, je Jack krmaril kar z nogami in v tej drži z nabito puško v roki ukrotil petdesetletnega tekmeca, da je lepo obrnil smer in jo odkuril. Bil je ponosen dan za Jacka, ko se je vračal z Vrtoglavo jadro v pristan z obilnejšim tovorom, nego katero koli tatinsko plovilo s posadko dveh mož. Ko so se drugi še obirali po ostrižnjakih, je bil on že zasidran v plitvinah okrog otoka Asparagus. V noči od četrtka na petek, ko je vse drlo v oaklandsko luko, da bi tam vnovčili svoj plen, je Jack brez krmila prehitel vse druge in tako posnel smetano petkovega jutranjega trga.

Kadar je prišel na krov ribiški paznik, je Jack postavil predenj najbolj izbrane ostrige in poprnico in mu kar moči uslužno zalil s pivom vso godrnjavost.

Ni bil odljuden, rad je imel tovariše in trudil se je, da bi jim bil tudi sam povšeči. Kadar so pijančevali, ni hotel delati izjeme in se je složno nacejal z njimi. Da, to petnajstletno revše, ki ti je na vse kriplje razkazovalo svojo možatost, se ga ni nakresalo nič manj, nego kdor koli izmed teh gusarjev. Uveljavil se je med njimi kot eden najspretnejših mornarjev, kot neustrašen in od sile nevaren pretepač, ki pa je imel v zalogi celo salvo gromkega smeha. Hočeš, nočeš, morali so ga priznati kot sebe enakega tovariša.

(Odlomek iz romana „Mornar na konju")

ELLER:

Koroška pot

Iz mlada že tesno me ob prepadu
nevarna vodi cesta v dvomen čas;
kruha ne stradam, duša pa mi mraz
trpi brez utehe mile v večnem gladu.

Tuj grem skoz mesto in prezrt sem v gradu;
doma brat rodni seje mi poraz,
davnino sveto sramoti na ukaz
od zgoraj. Trepetam v morečem jadu,

a ne omahnem, še korak držim.
Ne bodo rame voljno se mi udale
v tem raju hlapcev in izdajnikov

Kali mi sila iz prezdravih cim:
kljubuje v srcu kri Miklove Zale
in uporni duh dedov Serajnikov.

Karel Destovnik-Kajuh:

Žalostna

Kaj je v vasi vse tak pusto,
kaj žalujejo ljudje,
kaj tak tihi so gozdovi,
kaj samujejo steze?

Mar je toča vse pobila,
mar je suša nad vasjo,
mar za voljo časov slabih,
je ljudem tako hudo?

Niti toča ni pobila,
ni je suše nad vasjo,
ni za voljo časov slabih,
ni zato ljudem hudo.

Ali vendar vse žaluje,
vse žaluje in samuje ...

Za vasjo ležijo fantje,
fantje, ki hoteli so živeti,
pa so morali zato umreti!

FRANCE BEVK:

Ali je to pravica?

V temnem kotu sta sedela oče in mati — Jože in Amalija Traven. On po petindvajsetih letih dela in službe odpuščeni privatni uradnik pri konfekcijski tvrdki, a ona hči podeželjskega učitelja, ki je bila po svojem prvem življenjskem razočaranju, ki ga zakonca nikoli nista omenjala in nikoli pozabila, našla pri Travnu dom in zavetje.

Nikoli nista obnavljala spominov, ne veliko govorila o sedanjosti. Bedo in srečo sta jemala molče in jo molče preživljala. Kakor da je med njima še vedno kaka skrivnost, ki jima brani, da bi se z besedami srce pretočilo v srce.

Molčala sta tudi ta večer. Strašen molk, kakršnega družina prej ni bila vajena, je vladal tistega dne, ko je mož opoldne, prišedši domov, zaloputnil vrata in molče sedel k mizi, na kateri se je kadila juha, ter dejal:

„Vedel sem, da bo to prišlo!"

„Kaj je?" ga je vprašala žena.

„Beračili bomo, ako bomo hoteli živeti!"

„Ni mogoče!"

Traven je molčal.

„Ali je to pravica?"

„Pravica je taka: Kadar ne bomo več mogli plačati mleka, ga odpovemo. Ko ne bo več denarja, ne bomo jedli kruha."

Mož je skomizgnil z rameni in obmolknil. Molčala je tudi žena. Poslej grozen molk ni več zapustil hiše.

Travna je mučila neizmerna želja po delu. Vsako jutro je odhajal v mesto, tih je prihajal domov. Žena je slednje jutro čakala, da mož vstane ob sedmih in gre v novo službo.

Tega prijetnega iznenadenja ni doživela.

Doživela pa je, da so vsi vrednostni predmeti šli iz hiše in da so vsem splahnela lica.

Molk je bila pretrgala žena tisto opoldne.

„Kaj bo? Kruha ni. Ničesar več nimamo," je dejala.

„Počakaj do večera!" je Traven mrzlo odvrnil in odšel.

(Odlomek iz zbirke „Obračun")

„Obračun" se imenuje zbirka novel, v katerih nam pisatelj France Bevk pripoveduje iz življenja malih preprostih ljudi, delavcev, bajtarjev in otrok-sirot. Le France Bevk zna tako globoko poseči v dušo obupanega človeka, ki zaman išče pravico na tem krivičnem svetu. Iz tega globokega poznanja so se porodile tudi zgodbe, ki jih je pisatelj povezal v zbirko „Obračun" in živo vstajajo pred našimi očmi postave steklarja Šimena, pogoniča Zidorja, Petra Čelika, ki so ga pravkar izpustili iz zapora, in drugih. Vsem pa je zapisano v obrazu vprašanje: Zakaj je svet tako krivičen?

„Knjigo „Obračun", katere zgodbe lahko nemoteno presadimo tudi v naše kraje, dobite v knjigarni „Naša knjiga". Na 400 straneh je zbranih 16 mojstrsko napisanih novel, v celoplatno vezana knjiga pa stane le 15.50 šilingov.

KOLEDAR

Četrtek, 30. oktober: Klavdij
Petek, 31. oktober: Volbenk, škof
Sobota, 1. november: Vsi sveti
Nedelja, 2. november: Verne duše, Just
Ponedeljek, 3. november: Bogoljub
Torek, 4. november: Karel Bor., škof

SPOMINSKI DNEVI

30. 10. 1598 — V Ljubljani objavljen ukaz za izgon upornih protestantskih družin — 1851 V Cetinju umrl pesnik in črnogorski vladika Peter II. Petrovič Njegoš — 1862 Rojen v Ljubljani pesnik, prevajalec in dramatik Anton Funtek.

31. 10. 1796 — Rojen znani angleški pesnik John Keats, umrl leta 1821.

1. 11. 1866 — Ustanovljena Srbska akademija znanosti in umetnosti — 1896 Max Sklandanovsky je predvajal prvi film.

2. 11. 1877 — Rojen ruski pesnik Nikolaj Nekrasov.

3. 11. 1762 — Rojen voditelj srbskih upornikov Karadjordje Petrovič.

4. 11. 1863 — Rojen v Trbižu na Koroškem dramatik Anton Košutnik — 1918 Avstrija je sprejela premirje.

Važenberk

V zadnji številki smo že poročali o tragični nesreči orožnika Viljema Dreierja, ki se je primerila pri Rupokraju v občini Tinje na cesti iz Celovca proti Velikovcu. Kakor smo poročali je Dreier zavozil z motornim kolesom v nek s krompirjem naložen voz, ki je bil postavljen na desnem cestnem robu, ki ga orožnik v večernem mraku ni opazil ali pa se mu ni mogel pravočasno izogniti in je tako nesrečno padel, da je obležal mrtev na cesti. K tej nezgodi smo prejeli še dopolnilo, ki ga danes objavljamo.

Mrtvega orožnika so prepeljali najprej v mrtvašnico v Šmarjeto, v četrtek nato pa na njegov rojstni dom k staršem k p. d. Kogelniku v Važenberk. V petek popoldne je bil ob veliki udeležbi od blizu in daleč pogreb pokojnega orožnika, kjer ga je na zadnji poti na pokopališče v Št. Jurij spremljalo tudi okoli sto orožnikov. Pokojnemu bodi domača zemlja lahka, staršem in vsem ostalim sorodnikom pa naše iskreno sožalje!

Lovanke

Kmetica Ana Wieser se je dne 20. oktobra v popoldanskih urah napotila v gozd v Dobrovo, da bi pogledala za delavci, ki so tam sekali. Nesrečen primer je hotel, da je kmetico podrlo padajoče drevo na tla in jo težko poškodovalo. Žena je zadobila več prelomov reber in poškodbo hrbtenice, da je deloma ohromela. Prepeljali so jo v nezgodno postajo v Celovec.

Velka ves pri Beljaku

Minulo soboto se je na nekem travniku v Velki vesi pri Beljaku primerila težka nesreča. Nekaj fantov se je igralo na travniku, kjer so se pasli konji. Štiriletni Reinhold Moritz je enega izmed konj udaril na zadnje noge, zaradi česar je konj brcnil in zadel fanta v glavo. Fant je krvavel iz ušes in nosa ter se je zgrudil in je bil nekaj minut nato mrtev.

V Beljaku so odprli novo mestno hišo

Minulo soboto so v Beljaku svečano otvorili novo mestno hišo, in jo izročili svojemu namenu. Svečanosti otvoritve je dala poseben pečat navzočnost zveznega prezidenta dr. Körnerja, ki je kljub sedanji vladni krizi prispel k otvoritvenim svečanostim v Beljak. Zveznega prezidenta so ob 9. uri sprejeli na kolodvoru, kjer so ga pozdravili deželni glavar Wedenig, zastopniki beljaške občine in mnogi zastopniki dežele, javnih ustanov in cerkve. Ko je privozil vlak s prezidentom na svečano okrašen kolodvor je policijska godba zaigrala državno himno in dve deklici sta mu izročili šopek rož. Na kolodvorskem prostoru je zveznega prezidenta pozdravila navdušena množica. Nato je prezident peš korakal v spremstvu deželnega glavarja in župana Sereinigga po z zastavami okrašenih ulicah za častnim vodom policije, do nove mestne hiše. Povsod med potjo je bil deležen burnih vzklikov množice iz gostega špalirja. Tudi pred novo mestno hišo ga je pozdravila množica ljudstva.

Nato so zvezni prezident in gostje zasedli slavnostno dvorano v novi mestni hiši. Kot uvod v svečanost je zaigral simfonični orkester Beethovenovo overturo „Blagoslovitev doma". Ko je župan Sereinigg pozdravil zveznega prezidenta, navdušeni vzkliki navzočih niso hoteli prenehati. Župan se je spomnil umrlega župana Petschnika, ki je dal pravzaprav pobudo za gradnjo nove mestne hiše.

Z izgraditvijo nove mestne hiše je zmanjšano pomanjkanje šolskih prostorov in tudi stroški uprave bodo zaradi centralizacije znatno manjši. Skupni stroški nove zgradbe znašajo 16,9 milijona šilingov. Pri gradbenih delih je bilo udeleženih 55 beljaških in 11 zunanjih tvrdk. Vsoto 11,7 milijona šilingov so izplačali domačim tvrdkam. Gradbeni referent se je zahvalil posebno onim delavcem, ki so delali pogosto pozno v noč, da so mogli držati gotove termine. „V službi ljudstva" naj se smatrajo oni, ki bodo zasedli uradne prostore v novi zgradbi. Deželni glavar Wedenig je Beljaku čestital k uspehu v imenu koroške deželne vlade.

Potem je spregovoril zvezni prezident dr. Körner. Navzoči gostje so njegov slavnostni govor sprejeli z velikim odobravanjem.

Celovec

„Ta hiša je in ostane prostor za kulturo", je izjavil deželni glavar Wedenig dvornemu svetniku profesorju Heinzlu tik pred zgraditvijo nove glasbene stavbe v Celovcu. Novo zgrajeni glasbeni dom v Celovcu naj služi glasbi in v širšem pomenu kulturi sploh ter manj plesnim in družabno-zabavnim prireditvam, je naglasil dvorni svetnik profesor Heinzl, ki je minuli torek vodil novinarje pri obhodu nove zgradbe. Novi dom je zgrajen po vseh modernih vidikih arhitekture in tehnike, kjer so polagali posebno važnost na smotrnost prostorov po izkušnjah zadnjih let. Velika koncertna dvorana, mala dvorana, gledališka dvorana in ostali prostori, kakor konservatorij in drugi so opremljeni z vsem modernim komfortom, z razsvetljavo in napravami za prezračenje ter napravami za kurjavo. O posebnostih in prednostih nove zgradbe so dajali potrebna pojasnila stavbeni mojster Pototschnik, ing. Folie in arhitekt Schmidt.

Staro glasbeno stavbo, ki so jo otvorili leta 1900 in ima velike zasluge za koroško kulturno življenje, so dne 28. decembra 1944 razdejale bombe. Z novo zgradbo so pričeli pravzaprav januarja 1951 in jo bodo dne 4. novembra s svečano otvoritvijo izročili svojemu namenu. Svečanost bo ob navzočnosti zveznega prezidenta dr. Körnerja in naučnega ministra dr. Kolba ter s sodelovanjem članov dunajske filharmonije.

Borovlje

Kot poštena žena se je izkazala branjevka Katarina Wieser, ko je našla na neki klopi v parku usnjeno žensko torbico in jo oddala na občini. Ko so torbico pregledali, so našli v njej zlato žensko uro s štirimi briljanti v vrednosti 4000 šilingov, poleg tega pa osebno iz-kaznico na ime Marije Seitler iz Dunaja. Seitler je izgubo opazila šele v Feldkirchenu in ko se je vrnila takoj v Borovlje, so ji izročili njene stvari. Vesela zaradi najdenih vrednot je dala pošteni najditeljici 200 šilingov kot nagrado za najdeno stvar.

Cirkovče

Preminul je Anton Lombar

Kdor koli se je mudil v vasi Cirkovče pod Božjim grobom, je opazil sredi vasi lično hišico v urejenem in snažnem stanju, s cvetlicami na oknih in negovanim vrtom pred domačijo. In vsi so ti povedali, tukaj živi srečno in zadovoljno Lombarjeva družina, oče Tonč, mati Eliza in hčerka Milka. Vsakdo je govoril s spoštovanjem o tej družinici in to po pravici.

Kakor pa spremlja vse človeško življenje veselje in žalost in nič ni trajnega na svetu razun nestanovitnosti, se je minuli teden tudi pri Lombarjevih naselila žalost, ko jim je neizprosna smrt iz njihove srede iztrgala nadvse dragega moža in očeta.

Neprestano je deževalo minulo nedeljo popoldne, ko so se žalni gostje iz vasi in daljnje okolice zbirali v hiši žalosti, da so spremili Antona Lombarja na njegovi zadnji poti. Žalnih gostov bi bilo še veliko več, če ne bi marsikoga odvrnilo močno deževje in je mogel tako le v duhu prisostvovati pogrebnim svečanostim. Žalni sprevod se je pomikal na pokopališče v Nonči vesi, kjer so truplo pokojnega izročili materi zemlji k počitku. Številne vence so položili na svežo gomilo, med temi lep venec Zveze slovenskih izseljencev, ker tudi pokojni Lombar je moral deliti usodo izseljeniškega življenja. Pliberški g. kaplan Kulmež je spregovoril ob grobu poslovilne besede, kjer je naglasil pokojnikovo življenje, njegove vrline in trpljenje.

Anton Lombar je svoj tek življenja dokončal in spi nevzdramno spanje na mirodvoru v Nonči vesi. Spomin na njega pa bo ostal trajen pri vseh, ki so pokojnega Antona kadar koli srečali v življenju. Pokojni Anton je prišel na Koroško leta 1908 iz Predvora pri Kranju. Njegova delavnost je bila zgledna. V trudapolnem in nenehnem delu si je kot drvar služil svoj kruh. Nobeno neugodno vreme ga ni oplašilo, da ne bi šel v gozd in delal in poleg tega štedil, ker zastavil si je za cilj, da si bo postavil hišico in ustanovil družino. Toda prišla je svetovna vojna in vpoklicali so ga k vojakom, da bi branil trhle meje stare Avstrije. Na italijanski fronti pri Krnu je bil ranjen in je izgubil levo nogo. Vrnil se je kot invalid v Cirkovče, toda, čeprav s težavo, spet je delal v gozdu, da so ga vsi občudovali. Prištedil je toliko, da si je kupil zemljišče in tam postavil hišo. Poročil se je z Božičevo Elizo iz Nonče vesi, ki mu je rodila dvoje otrok. En fant je umrl, hčerka Milka pa je rasla pod razsodno vzgojno očetovo besedo, ki ji je s pomočjo skrbne žene vsadila v njen značaj vrline, kakršne sta gojila sama vse življenje.

Pokojni Anton je bil kremenit značaj. Poleg vse svoje delavnosti in skrbi za eksistenco svoje družine je imel vedno tudi čas in razumevanje za potrebe slovenskega ljudstva. Ostal je trden, neomajen mož jeklen, kadar se je bilo treba in to je pri nas vedno, postaviti za teptane pravice slovenskega ljudstva. Tak je ostal vse življenje. Obiskoval in podpiral je rad slovenske prireditve, bil je vesel, ko se je njegova hčerka udejstvovala v slovenski prosveti in ljubil je slovenski tisk.

Samoumevno je, da je bil tak značaj ob prihodu razbesnelega nacizma v napotje temnim namenom nacističnih priganjačev. Zaradi tega so pridrveli gestapovski avtomobili tistega aprilskega dne leta 1942 tudi v Cirkovče in se ustavili preračunano ravno pred njegovim domom in njega, ženo in hčerko izbrali kot žrtve za izseljeniško taborišče. Med stotinami slovenskih izseljeniških družin iz Koroške je moral tudi on s svojimi dragimi prekorakati grenko pot Kalvarije skozi taborišče Hesselberg in Frauenaurach. Šele, ko je napočilo po zlomu nacizma velikonočno jutro narodov, se je mogel vrniti v domovino in šele po dolgi borbi je dobil nazaj svojo domačijo. Izseljenci se ga spominjajo, da je bil tudi v pregnanstvu mož na mestu, poln vere v zmago pravice, neuklonljiv in trden. Kot majhno pozornost mu je Zveza slovenskih izseljencev poklonila na njegov grob venec s traki.

Pred enim letom pa se je Anton Lombar pri svojem poklicnem delu v gozdu prehladil in zbolel. Vsa pomoč in nega skrbnih domačih ni pomagala. Iz tedna v teden so mu moči pešale in končno ga je minuli petek smrt rešila trpljenja. Preostalim naše sožalje združeno s prepričanjem, da mu bodo nasledniki ohranili najlepši spomin na ta način, da bodo uravnavali svoje življenje po zgledih pokojnega Antona.

Jana skloni glavo in ne reče ničesar. Lica ji zarde, goste solze ji navro v oči, z drhtečo roko gladi predpasnik in se ozira v Miliča.

„Govori," ponovi Zofija, „ne boj se, to je dober gospod."

Jana dvigne oči in pogleda Zofijo tako žalostno, kakor da ji hoče počiti srce.

„Povedala bom, gospodična," spregovori ihte, „moram, zato sem prišla. Imela sem se omožiti . . ."

„Omožiti? S kom?"

„Z Jurijem Mogaičem, svobodnjakom iz Stubice."

„Pa?"

„Pa — pa — oh vse se je podrlo. Gospod Tahi ga je ponoči odgnal s seboj v vojsko. Ni ga, nobenega glasu ni o njem. Morda je bil ranjen, morda je, moj Bog, mrtev." Deklica si pokrije obraz z rokami in bruhne v glasen jok.

„Ali ti je ljub?"

„Če mi je ljub? Oh, ljubši ko vse drugo na svetu. Vi tega ne poznate, vaše srce še ni našlo dragega."

Zofija lahko zadrhti in zardi.

„Tega ne pozna nihče, kogar ni zadelo v srce. Tudi jaz nisem vedela, mislila sem si, da se ljudje jemljejo iz navade. Toda zdaj, ko sem ga izgubila, zdaj vem, kako je, če ti je moška glava tako k srcu prirasla, da ne moreš ne jesti ne delati, ne spati niti ne Bogu moliti, da ne bi mislila na dragega. Moj Bog, moj Bog, kaj sem reva zagrešila, da me je v največji sreči obiskala tolika nesreča! Oh, sestrica moja," je Jana zaječala in se Zofije tesno oklenila, ne da bi se ozirala na Miliča, „pri vsem, kar ti je drago na svetu, te prosim, pomagaj! Sestra si mi po mleku, tvoja sodojenka, gosposka hči. Iskala sem te na Susjedu, ali te nisem našla. K tvoji materi se nisem upala, ker gospa je ostra, a jaz revica. Nikogar od plemičev ne poznam, samo vas plemkinjo," je nadaljevala, ko se je spomnila, da stoji zraven plemenitaš. „Pa sem prišla semkaj. Rotim te, osvobodi ga! Stori to tistemu mleku na ljubo, ki si ga pri moji materi pila. Pomagaj, če ne, me bo žalost strla. Kadar bo nekoč tudi tvoje srce občutilo, kaj je srcu drago, boš razumela, zakaj sem tako nesrečna in obupana."

Jokaje spusti Jana glavo na Zofkine prsi, a ta jo privije k sebi. V oči ji stopijo solze in božajoč Jano po čelu, jo začne tešiti:

„Ne jokaj, sestrica, pomiri se! Razumem, da se ti je zabodlo v srce kruto trnje, da te duša hudo boli. Težko je prenašati tako veliko bol. Toda vse, kar le zmorem, bom storila. Pojdi z menoj na grad. Govorila bom z gospodom podbanom, on bo vedel najbolje pomagati. Kajne, da veliko more, gospod Milič?" se obrne k mladeniču, ki je ves ta prizor z ginjenim srcem gledal.

„Seveda more, gospodična," odgovori plemič, „in mora. Janinemu ženinu se je zgodila krivica. A verujte, da si bom tudi jaz za to siroto prizadeval, bogve da res."

„Hvala vam, gospod Milič," reče dekle, a iz solznih oči zasije vsa milina deviške duše.

„Ne zaslužim pohvale," plašno odgovori mladenič, „je že tako zapisano, da narava poraja tudi take pošasti, kakor je Tahi, zveri, ki jim je tuja nesreča največja radost. Toda na srečo, so na svetu tudi poštena srca, ki smatrajo za svojo dolžnost, da zdravijo bližnjikove rane, izpolnjujoč božjo postavo, postavo ljubezni. Zdaj pa vas pozdravljam gospodična."

„Ali ne greste z nama na grad?" boječe vpraša Zofija.

„Ne morem," odgovori mladenič, „na vasi me čaka sluga s konjem. Jutri moram ob zori v Zagreb, a moram prej še nekaj urediti na posestvu."

„Pa zbogom, gospod Tomo," reče devojka s pridušenim glasom in oklevajoč poda mladeniču roko. Tomo jo rahlo stisne — prvič v življenju. Zadrhti, kakor da ga je ošinila strela. Močno mu zavre kri, po telesu ga sprelete mravljinci. Stal je nepremično, kakor da so mu noge zakopane v zemljo, stoje gleda v deviške Zofijine oči in ji stiska malo mehko ročico kakor da drži v rokah dokument svojega odrešenja.

Ročica je drhtela, drhtela je tudi Zofija, ki je glavo odvrnila in sklonila. Iz oči ji sveti nekaj neobičajnega in skrivnostnega, kakor zvezda danica nad temačno meglo, na licih zardi žar podoben poletni vrtnici, a ustni se premikata kakor da šepetata molitev.

„Zbogom!" zašepeta dekle in še ne odide.

„Zbogom!" odzdravi mladenič in še enkrat stisne njeno ročico.

Polagoma dvigne dekle oko, zenica ji čudno zablešči, na obrazu se v isti mah pokažeta radost in žalost; tiho, tiho reče:

„Zbogom! Kmalu pridite, kmalu — jutri!" Nato mu iztrga roko, ovije Jani roko okoli pasu in speši z njo h gradu. Spet pred njo se je mešal, nebo in zemlja se zlivata v eno in skozi solze zaječi:

„Sestrica, čutim, čutim, kako zelo si nesrečna."

Ko zavije v drevored, stopi iznenada predenjo gospa Marta. Dekle se zdrzne.

„Od kod, sestra?" vpraša Marta, „že dolgo te iščem po vrtu."

„Jaz, jaz . . ." odgovori Zofija zmedeno . . . „Pripeljala sem Jano siroto . . ."

„Jana," pravi Marta, „pojdi kar naprej do gradu medve prideva kmalu za teboj."

Ko se je bila kmetica nekoliko oddaljila, vpraša Marta resno:

„Zofija, kaj je s tabo?"

„Nič, nič . . ."

A Marta nadaljuje ostro in kratko:

„Ti ljubiš mladega Miliča, kajne?"

Zofija ne reče nič: razširi roke, se vrže sestri v naročje in zastoka skozi glasen jok:

(Dalje)

Vlak, ki vozi po enem tiru

Razvoj železniškega prometa močno zaostaja za razvojem cestnega, kaj šele zračnega. Vendar pa se tudi železnice modernizirajo. To dokazuje med drugim zanimiv poskus, ki so ga napravili nedavno blizu Kölna, kjer so preizkusili „brzovlak bodočnosti". Šlo naj bi za enega najpomembnejših izumov v prometu v našem stoletju. Da je izum res važen, dokazuje zanimanje za njegovo preizkušanje. Zbrali so se predstavniki mednarodnih finančnih krogov, prišli so delegati švedskih in francoskih železnic, nemški minister za gospodarstvo, diplomati in strokovnjaki za železniški promet.

Švedski industrijec in največji pospeševalec tega izuma, 72-letni milijonar dr. Axel Wenner-Gren je rekel, da je poskus z „brzovlakom bodočnosti" dogodek svetovnega pomena. Po njegovem menju bi lahko s takšnimi vlaki poceni vozili surovine iz najbolj oddaljenih krajev. Gre za električni vlak, ki vozi po eni tračnici in ki mu švedski industrijec pripisuje tudi velik politični pomen, češ da bo mnogo pripomogel k razumevanju in sodelovanju med narodi.

Po Wenner-Grenovem govoru je zatulila sirena, dvignil se je signalni balon, kar je pomenilo, da so v poskusne naprave spustili električni tok. In že je pridrvel mimo gostov nov električni vlak s hitrostjo 150 km na uro. Vlak ima obliko cigare. Z lahkoto je prevoziti tudi ostre ovinke in nič ga ni motilo, da je bilo betonsko orodje pod tračnico nagnjeno za 45 %. Betonski podstavek pod tračnico je širok komaj 30 cm.

Novi električni vlak so nazvali z začetnicami švedskega milijonarja „Allweg". Izumil in konstruiral ga je ing. dr. Hinsken, pomagalo pa mu je kakih 200 nemških tehnikov. Rekel je, da bo dosegel njegov vlak na ravnih in daljših progah povprečno hitrost nad 300 km na uro. Vlak bo le odstranil nekatere ovire in pomanjkljivosti, zlasti glede trenja. Ne le vlak sam, temveč tudi betonski oporniki pod tračnico morajo imeti aerodinamično obliko. Betonski stebri, na katerih je pritrjena tračnica, so precej visoki. S tem je konstruktor preprečil zračne vrtince, ki nastanejo pri tleh, če vozi vlak zelo hitro.

Konstrukcija železniške proge je podobna mostni. Zato je ni težko zgraditi čez potoke, ceste, železniške predore in druge ovire. Vagoni imajo samo en vmesni prostor brez notranjih sten, tako da vidi potnik skozi vse vagone. Notranja oprema in razne podrobnosti bi bile prepuščene posameznim deželam. Novi električni vlak je zelo privlačen, kar se je pokazalo takoj, ko je bila končana preizkušnja in ko so gostje izstopili. Od vseh strani so prihiteli radovedneži, ki bi se bili radi z njim peljali.

Pred nedavnimi električnimi vlaki ima več prednosti. Predvsem odpade ropot, potniki imajo lep razgled na vse strani, ker je proga na prostem visoka dva do tri, po mestu pa bi bila visoka celo tri do šest metrov. Standardni vlaki nove konstrukcije bi imeli po tri vagone in opremljeni bi bili z zvočnimi električnimi motorji. Hitrost se regulira po posebnem sistemu, ki ga pozna za zdaj samo nekaj ožjih sodelavcev dr. Hinskena.

Stroški za vlak in vse naprave ne bi bili večji kakor za navadno železnico, ker bi lahko vse dele konstrukcije izdelovali v serijah. Wenner-Gren je po poskusni vožnji rekel, da ne bo minilo leto dni, pa bodo kjer koli na svetu že imeli tak električni vlak.

Postaje za pretok krvi

Kakor znano, so tudi v celovški deželni bolnišnici ustanovili transfuzijsko postajo krvi, zato ne bo nezanimivo, če se seznanimo o načinu in pomenu, ki pripada pretoku krvi v modernem zdravstvu.

Pretok ali transfuzija krvi imenujemo postopek, s katerim bolniku ali ranjencu vbrizgamo v žile kri drugega, zdravega človeka. Kri ni enotna tekočina. V glavnem razlikujemo 4 važne in osnovne sestavine. Samo tekočino imenujemo krvno sirotko ali plazmo. V njej so rdeče krvničke. Teh je po številu največ, so rdeče barve. One so pridne, neutrudljive prenašalke kisika, ki ga sprejemajo v pljučih in hrane, ki jo sprejemajo, v črevesu ali jetrih. Srce poganja kri, tako da pride do vsakega osnovnega dela našega telesa, do celice; njej prinaša kisik in hrano, brez katere ta ne bi mogla živeti. Tam si pa rdeča krvnička naloži odpadke presnove in jih odnaša v pljuča, kjer izločajo škodljiv ogljikov dvokis, druge odpadke pa izločajo ledvice, kamor jih prineso rdeče krvničke. Bele krvničke so tudi krvna sestavina. Teh je manj. So pa čuvarji našega zdravja, borci in obramba proti vsem škodljivcem in tujcem, predvsem kužnim klicam, ki prodrejo kjer koli v naše telo. Še krvne ploščice najdemo v krvi. One so nujen činitelj pri strjevanju krvi, kar je važno za prenehanje krvavitve. Mnogo je bolezni, ki uničujejo krvničke, rdeče in bele. Zlasti nevarna pa je nagla in obilna krvavitev pri ranah in poškodbah.

Zato je zdravstvena veda iskala način, da bi taka nevarna stanja preprečila in odpravila. Uspelo je najti pomoč v tej obliki, da se takemu krvavemu ponesrečencu pretoči kri. Znano nam je, da obstajajo štiri različne krvne skupine. Vedno skušamo pretočiti kri iste skupine ali pa skupino 0, ki jo lahko vsakemu damo.

Ker pa uspeh pomoči ni le odvisen od količine, temveč tudi od hitrosti in časovnega obdobja, v katerem lahko pretočimo ponesrečencu kri, moramo vedno razpolagati z zadostno količino krvi, ki jo lahko v nujnih primerih hitro in celo takoj uporabimo.

Spoznanje, da je pomoč uspešnejša, če ponesrečencu pretočimo kri v težkih bolezenskih in nezgodnih primerih na kraju nesreče pred njegovim prevozom v bolnišnico, je dovedlo do ustanovitve transfuzijskih postaj, ki so v zdravstveno razvitih državah gosto razpredene. Po skrbni in vsestranski predhodni preiskavi dajalca mu odvzemajo kri in jo potem primerno shranjujejo, da je ob vsakem času v zadostni količini na razpolago. Ker je pa prenos tekoče shranjene krvi neroden in nevaren, ker se kri kvari, ali posoda razbije, posuše kri, in jo predelajo v prašek. Tega laže prenašajo na kraj potrebe. Tam ga raztopijo in to raztopino, ki je enakovredna sveži krvi, pretočimo ponesrečencu.

Nikdar ne vemo, kdaj bo prišel kdo od nas v ta nezaviden težak položaj, da bo zaradi nezgode in ogroženega zdravja ali življenja rabil nujno kri. Vsak zdrav, krepak človek, ki čuti in se zaveda globoke človekoljubnosti, ki je pripravljen kaj žrtvovati za sočloveka, naj se javi kot krvodajalec. Sam se ne bo podal v nobeno nevarnost, saj bo podrobno pregledan, preden mu bo odvzeta kri.

Izreden primer krvodajalca

Wilhelm Klein iz Frankfurta je „medicinsko čudo" in fenomen krvodajalcev, ki je v 15 letih v zgodovini krvnih transfuzij dal nič manj kot 1300-krat svojo kri v naravnost fantastičnih količinah — čez 520 litrov!

Ta nekronani kralj krvodajalcev bi moral po strokovnem mnenju zdravnikov praktično že 13-krat umreti. Spada v skupino krvodajalcev s krvno grupo O. Večkrat je dal v eni sami transfuziji 1,5 litrov krvi, v enem samem tednu petkrat zapored skupno 2,5 litra. V 18 urah je vzdržal tri transfuzije, v katerih je oddal 1 5 litra. Niso ga niti izčrpale, kajti po njih se je prav čilega počutil. Za medicino je mož nerešljiva uganka, kajti ne pozna tako naglega ustvarjanja nove krvi po uspešno opravljeni transfuziji. Klein ima nenavadno dober in zdrav mozeg, ki je izvor krvi. Šest zdravnikov, ki je prerokovalo njegovo smrt, je medtem že umrlo, on pa še živi.

Normalno lahko krvodajalec odda svojo kri le v razdobju vsakih 6 do 8 tednov in sicer največ od 300 do 500 ccm, ker se količina hemoglobina v krvi po sleherni transfuziji zmanjša od 90% do 60% in se krvnički zelo počasi obnavljajo.

Klein je edinstven pojav. Postavil je na glavo vse znanstvene izsledke o krvodajalcih in je rešil že mnoga življenja.

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 6.20 Jutranja glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 9.05 Želje poslušalcev — 10.15 in 15.00 Šolska oddaja — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.10 Kar si želite — 17.10 Popoldanski koncert.

Poročila dnevno ob: 7.00, 8.00, 12.30, 17.00, 20.00 in 22.00.

Četrtek, 30. oktober:

10.45 Nasvet v življenjskih vprašanjih — 14.30 Poročila in objave. Slovenska umetna lirska pesem — 18.30 Komorna glasba — 20.15 „Slagertombola" — 21.00 „Govoriti je zlato", zabavna slušna igra.

Petek, 31. oktober:

10.45 Za podeželsko ženo — 11.00 Šolska oddaja — 14.30 Poročila in objave. Medigra — 14.45 Sodobno vprašanje — 16.00 Koncertna ura — 16.30 Gore in mi — 16.45 Poje trio Fritz Altmann — 17.55 Vsakega zanima! — 18.40 Športna poročila — 18.45 Kmečka oddaja — 19.15 Šah kralju! — 20.15 Slušna igra — 20.45 Štajerska v pesmi in besedi.

Sobota, 1. november:

6.30 Jutranja glasba — 7.15 Žalostinke — 9.05 Glasba za orgle — 10.00 Maša — 13.50 Koncert velikega orkestra Alpenland — 14.15 „Spominjaj se smrti..." — 15.45 Pevska ura — 16.30 Potovanje po koroških grobovih — 17.10 „Koroški ples mrtvih" — 20.15 Športna poročila — 20.20 Slušna igra.

Nedelja, 2. november:

6.30 Veselo nedeljo! — 7.15 Slovenska orkestralna glasba — 8.10 Kmečka oddaja — 8.30 Feš in reš! — 9.15 Veselo se pričenja teden — 10.00 Maša — 11.30 „Hočemo si sivi dan pozlatiti" — 12.45 Kulturno zrcalo tedna — 14.45 Pozdrav za mesto in deželo — 16.15 Otroška oddaja — 17.30 Šport in glasba — 19.30 Misli k času — 20.15 Športna poročila — 20.20 Večerni koncert — 22.15 Šport od nedelje in nedeljski večer v zvoku.

Ponedeljek, 3. november:

10.45 Iz ženskega sveta — 11.00 Mali koncert — 11.25 in 11.35 Šolska oddaja — 14.30 Slovenska oddaja — 15.45 Poslušalci pripovedujejo — 16.00 Ura orgel — 16.30 Za osamljenega in bolnega — 18.30 „Vernih duš dan" — 18.45 Večerna glasba — 19.00 „Spoštuj mrtve" — 19.15 Tukaj je Evropa — 20.15 Slušna igra.

Torek, 4. november:

11.00 in 11.25 Šolska oddaja — 14.30 Slovenska oddaja — 15.30 Za ženo in družino — 16.00 Komorna glasba — 16.50 Pripovedka — 18.30 Slov. oddaja — 18.45 Kmečka oddaja — 19.15 Velika šansa! — 20.15 „Pozdravi iz Tirolske!"

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 5.30 Dobro jutro dragi poslušalci! — 7.00 Radijski koledar in pregled tiska.

Poročila dnevno ob: 5.45, 6.30, 12.30, 15.00, 22.00 — 19.00 Radijski dnevnik.

Četrtek, 30. oktober:

12.00 Opoldanski koncert — 12.40 Pesmice za naše najmlajše — 13.00 Odgovarjamo na vprašanja pionirjev — 13.15 Baleti iz francoskih oper — 14.00 Igra Vaški kvintet, pojeta Božo in Miško — 14.40 Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana 15.10 Od melodije do melodije — 17.00 Oddaja za žene — 17.10 Koncertni valčki — 18.20 Novosti iz literature — 20.00 Domače aktualnosti — 20.10 Slovenske narodne pesmi Vam bodo peli in igrali dobri radijski znanci ... — 21.00 Glasbena oddaja s komentarjem.

Petek, 31. oktober:

12.00 Igra Orkester Radia Ljubljana — 12.40 Pojo vokalni kvarteti in okteti — 13.00 Lahek spored orkestralne in solistične glasbe — 14.00 Filmska glasba — 14.40 Slovenske narodne — 15.10 Operetne melodije — 16.00 Popoldanski koncert komorne glasbe — 18.00 Urednikova beležnica in pionirska pošta — 18.30 Radijska univerza — 18.45 Narodne pesmi pojeta Danica Filiplič in Franc Koren — 19.40 Igra Srečko Dražil s svojim orkestrom — 20.00 Egon Tomc: Tedenski zunanje-politični pregled — 21.00 „Svet v satiri in humorju".

Sobota, 1. november:

8.15 Slovenske narodne — 9.00 Od pravljice do pravljice — 11.00 Literarno-glasbena oddaja — 13.00 Kulturni pregled — 14.00 Partizanske pesmi poje Ljubljanski komorni zbor — 14.30 Za naše kmetovalce — 16.00 Po naši lepi deželi — 16.40 Popoldanski koncert — 19.30 Pesmi jugoslovanskih narodov — 20.00 Radijska igra.

Nedelja, 2. november:

6.00 Jutranji spored — 19.30 Lahka glasba — 20.00 Operni prerez — 21.00 60 minut s solisti in malimi ter velikimi zabavnimi orkestri.

Ponedeljek, 3. november:

12.00 Igra Orkester Radia Ljubljana — 12.40 Slovenska narodna pesem v besedi in glasbi — 14.00 Od melodije do melodije — 15.30 Šolska ura za nižjo stopnjo — 16.00 Popoldanski operni koncert — 18.00 Lirika v glasbi — 18.30 Jezikovni pogovori — 18.40 Partizanske pesmi — 19.40 Igra Študentski plesni sekstet — 20.00 Okno v svet — 20.10 Simfonični koncert jugoslovanske glasbe.

Torek, 4. november:

11.00 Šolska ura za nižjo stopnjo — 11.30 Šolska ura za višjo stopnjo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.00 Zbori in solisti pojo slovenske narodne in umetne pesmi — 15.10 Operetne melodije — 17.10 Koncertni valčki — 18.00 Pojo amaterski zbori — 19.40 Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana — 20.00 Predavanje iz vzgoje otrok — 20.15 Operne melodije.

URADNE OBJAVE

PRODAJA CVETLIC OB VSEH SVETIH IN VERNIH DUŠAH

Prodaja cvetlic in vezanih cvetličnih šopkov za vse svete in verne duše je omejena samo na obrtno upravičene trgovce s cvetlicami in cvetlične vrtnarje, ki imajo veljaven obrtni list ali izrecno pismeno dovoljenje pristojne obrtne oblasti. Prodaja njihovih izdelkov je dovoljena le v lastnih cestnih trgovinah ali vrtnih obratih oziroma na za v ta namen predvidenih tržnih stojnicah. Vsaka ponudba vencev in vezanih cvetlic je za vse druge proti predpisom in bi jih oblastno zasledovali.

POCENJENI POŠTNI ČEKOVNI PROMET

Zvezno ministrstvo za finance javlja, da bodo pristojbine v znesku 20 grošev, ki jih je bilo treba pri vplačilu s položnicami plačati od 1. novembra 1952 ukinjene. Z ukinitvijo navedenih pristojbin bodo olajšane manipulacije in razbremenitev za posameznike in gospodarstvo.

Pester je svet

KAZNOVANA PREDRZNOST

V nekem newyorškem parku je zagledal 23-letni Aleksander Herd ljubkega dekliča, ki se je sončil v travi. Mladenič je prisedel k dekletu, ji začel pridno dvoriti, dokler ni na koncu izbojeval poljub. Toda ta majhna pustolovščina ga je stala deset dolarjev. Iz grmičevja so nenadoma izskočili policaji, ki so ga pozvali, da plača kazen. Dekle je bila nameščenka policije, ki je v tistih dneh nadzorovala spodobno vedenje obiskovalcev parka.

TUDI EN NAČIN...

Preden je odšel na sestanek s svojo izvoljenko, si je hotel neki 48-letni poštni uradnik iz Berlina še hitro umiti noge. Sedel je torej v naslonjač in vtaknil noge v škaf z vodo. Pri tem pa je malo zadremal in to je bilo zanj usodno. Njegova stara gospodinja je izkoristila ta trenutek in nasula v škaf precejšnjo porcijo mavca. Ko se je nesrečni poštar prebudil, ni mogel nog več izvleči iz strjenega mavca. Moral je uporabiti kladivo in le z veliko težavo in ne brez oguljene kože se je lahko zopet postavil na noge. Seveda je vložil proti svoji gospodinji tožbo zaradi omejevanja osebne svobode in telesnih poškodb. Pred sodnikom je 54-letna gospodinja priznala, da se je sama hotela poročiti s svojim podnajemnikom in mu je hotela z vsemi sredstvi preprečiti sestajanje z drugimi ženskami.

110.000 DOLARJEV NAMESTO 10.000

V ameriškem cirkusu bratov Wallace je ena od največjih privlačnosti razglas cirkuške direkcije, da prejme vsakdo, ki se lahko obdrži tri minute na slonovem hrbtu, nagrado 10.000 dolarjev. Slon je seveda tako dresiran, da vsakega „jahača" na veliko veselje občinstva (in tudi direkcije) vrže s sebe. Tudi v mestu Phoenix v Arizoni, kjer je cirkus nekoč gostoval, je slon uspešno opravil svojo dolžnost in stresel vse dolarjev željne jahače s sebe. Direkciji ni bilo treba doslej še nikomur izplačati 10.000 dolarjev, zato pa je morala v Phoenixu izplačati 110.000 dolarjev odškodnine dvema moškima in eni ženski, ki so pri padcu s slona dobili težje telesne poškodbe.

TOČNA ZAMUDA

V Haidarabadu v Indiji se je zgodilo, da je časopisje prineslo na prvi strani izredno vest, da je neki vlak državnih železnic prispel na postajo točno na minuto — prvič po dolgih letih. Toda že prihodnjega dne so morali veselo novico preklicati, ker je vlak imel točno 24 ur zamude.

MUSTAČE PROČ, KER SO JIH DRZNO VIHALI

V Bikanerju v Indiji je dal ravnatelj kaznjencem kaznilnice prisilno postriči mustače, ki so jih nosili po vzorcu cesarja Viljema II. Toda ne zaradi političnih razlogov, pač pa zaradi očuvanja discipline. Kaznjenci so namreč imeli običaj, da so si „drzno vihali brke", kot je povedal ravnatelj, kadar so jih pazniki ozmerjali. Polovica ostriženih kaznjencev je stopila v gladovno stavko.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 16—24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2. Postschließfach 17.